

as
74

AMATÉRSKÁ
SCÉNA

ROČNÍK 11
LEDEN
KČS 4

1

DIVADLO DNEŠKU

Snímky z ostravské divadelní přehlídky, kterou uspořádal SČDU na téma „Současné divadelní drama“. Nahoře záběry z Bukovčanovy hry První den karnevalu (Štátné divadlo Košice), dole ze Solovičovy Věže naděje (Divadlo J. Záborského, Prešov)

as 74

OBSAH

AMATÉRSKÁ SCÉNA, ROČNÍK XI OCHOTNICKÉ DIVADLO, ROČNÍK XXI

V tomto obsahu nejsou uvedeny všechny drobné zprávy. — První číslo znamená všude číslo časopisu, druhé stránku.

Beneš Jiří: České ochotnické divadlo 1974	8/10	FUCHS ALEŠ: PRŮHLEDY	
Jarda Šindelář — 60	5/18	Šest večerů	1/20
Obrana dětí	1/10	Nová etapa slovenské dramatiky	2/16
Severočeši na postupu	3/12	Ničeho se lidé nebojí tolik, jako smíchu	3/1
Štafeta míří do Vysokého	1/6	Osvald Zahradník v MCHATu	4/5
Takový obyčejný soubor	5/20	Parádní pokoj	5/4
Vojnarka v Bušovicích	8/21	Proč Čechov?	6/8
Vzrušující hra	2/1	Když léto přihrává	7/21
Žebrák 1974	12/16	Uvidíme v Praze	8/15
Bláha Cyril: Přerovský Tyl 100 let	2/21	Vratislav / 15	10/7
Bošek Pavel: Poděbrady 74	7/12	Informace o finském divadle	11/18
Císař Jan: Co je Šrámkův Písek?	8/1	Před festivalem a po festivalu	12/10
Hronov herecký	10/8		
Černý František: Experimentální scénka generace romantiků	12/2	Glosser Jiří: Dvacítka se blíží	7/4
Delongová Jindra: Boj Bleděmodrého Petra na festivalu v Redbridge	1/4	Hanzálková Jarmila: Setkání s Radovanem Lukavským	11/20
Hoří	7/19	Honsa Miloš: Inscenační prostor vesnických divadel	2/14
Inspirace	4/20	Hrnčíř Bořek: Odborná péče o loutkářství	6/20
Jak vzniká dětské představení	6/4	Hübner Antonín: Sto let divadla v Dolní Čermné	5/19
Kroměříž 73	3/14	Kamenistý Ján: Malé formy a divadla poezie	9/10
Návštěva v Gillbert Colvin primary school	2/8	Kasal Václav: Suchopár čísel a potřeba lidského srdce	3/7
Dojiva Igor: Nabídka příležitostí	12/18	Vzpomínka na EFB	3/6
Drašarová Dagmar: Dvojí herectví	7/7	Kokta Zdeněk: K smyslu spolupráce profesionálů	8/4
Obraz člověka a tvorba postavy	12/14	Princ a chudás v olomouckém Studiu	7/21
Prožívat, či hrát?	11/6	Předávání štafety ve Vysokém nad Jizerou	2/12
Prožívat, či představit?	8/8	Třikrát v Uničově	8/16
Rozjímání nad Trimovým klouboukem	9/15	Kovářík Miroslav: XVII. Wolkrův Prostějov	10/4, 11/17
Stanislavskij, nebo Mejerchold?	10/14	Kret Anton: Sólo pre súčasnosť	9/1
Dvořák Miloš: Příležitost pro studentské divadlo	5/9	Kroc František: Století jubilanti	8/4
Eric Ota: 25 let Gottwaldovského Svitů	6/16	Křovák Miroslav: Funkce polského studentského divadla	2/6
Fuchs Aleš: Dopis do Kroměříže	3/20		
Nová etapa slovenského dramatu	1/1		

Lexa Jiří: Nad stavem současného dramatu u nás	4/2
Lhota Ladislav: Festival amatérského elánu	8/19
Mladý Rakovník	5/20
Za Klementinou Rektorisovou	4/18
Lichardová Olga: Sůťaž a kategorizácia ako stimul	9/3
Machková Eva: Blýská v Praze na časy?	6/11
Dětská Trnava 74	9/13
O pomoci klubových zařízení ROH	3/10
O práci metodiků pro divadlo	1/8
Pionýrské organizaci bude 25	2/11
Martiněc Václav: Světový festival amatérského divadla	1/3
Martínek Karel: Lyrická komedie A. P. Čechova a sociální hry Gorkého	2/9, 4/7, 6/10
Dramatika na předělu století	8/6, 11/3
Matula Bohumil: Kolkolem Cesty k domovu	3/2
Letošní divadelní jaro pod Trúbou	8/19
Mikeš František: Večer tříkrálový	5/20
Mikšovic Alexandr: Probuzené divadlo	12/17
Mlejnek Josef: Malý Hérakles	3/15
Momentky z Judenburgu	12/11
Morávková Alena: Divadlo etické výzvy (L. Leonov)	12/1
Dva malé rozhovory	11/1
Probudit v člověku člověka	5/2
Müller Václav: Óda na sluhu Josefa	1/16
Poprask v Metře	7/11

Dr. NOVOTNÁ JIRINA: KAPITOLKY O JEVIŠTNÍ MLUVĚ

O řeči	1/21
Dýchání — respirace	2/17
Fonace — vznik a tvoření hlasu	3/18
Artiklace — tvoření hlásek	4/16
Vady výslovnosti na jevišti	5/15
Česká spisovná výslovnost	6/17
České samohlásky	7/16
Souhlásková spojení v češtině	8/17
Přízvuk v češtině	9/18
Tzv. ráz v češtině	10/18
Výslovnost cizích slov	11/15
Pausa v dialogu a při přednesu	12/19
Patočková Jana: Hra na život hmyzu	5/15
Paulů Jan: Křesla za scénou	1/14
VI. Středočeské divadelní hry v Nymburce	2/17
Poledňák Ivan: V a W opět na pražské ochotnické scéně	3/16
Průša Petr: Festival a diváci	2/4
Kříze písmene B	6/15

Roubík Karel: Jubilejní Rezáčův Pernštejn	9/18
Rychnovský Jan: Několik poznámek psychologa k divadlu pro děti	2/5
Slováková Eva: Jak pracují okresní poradní sbory Trojnásobné vyznání	7/14
Trojnásobné vyznání	4/10
Šatoplet Jiří: Se studenty o divadle	6/6
Šindelář Jaroslav: Celostátní festival ZUČ	2/2
Odpovídáme tvorbou	10/1
Šnobl Josef: Úpice má svůj festival	7/1
Šrámková Vítězslava: Proč okresní kluby uměleckého přednesu?	5/8
Umělecký přednes na okresech	4/16
Vratislavské imprese	3/4
Štefko Vladimír: Tým je hejl!	9/6
Štěpánek František: Dvě jubilea	1/15
Švejnoha Josef: Ostravská bomba v Irsku	11/9
Tmá Miroslav: Přehlídka v moravské metropoli	10/19
Vajdička Lubomír: Dobré slovo o scénografii	9/9
Vaniš Václav: Druhá pražská	6/1
Na zkoušce v Křesadle	5/11
Veselá Milena: O VI. Wintrových hrách rakovnických a nejen o nich	3/7
Výteční Výtečníci	10/20
Vobrubová Jana: Dětská dramatická hra je jenom hra?	7/17
Vosáhlová Bohuslava: V Sadské ožívá divadlo	1/15
Wallezky Leoš: Vyškovský duel	6/17
Závodský Vít: Významný ediční čin (Otázky divadla a filmu)	12/19
Vzdělání amatérským režiséřům	8/5

MATERIÁLY

Z repertoáru Arkadije Rajkina	1/22
Ignatij Dvoreckij: Člověk odjinud (ukázka)	2/23
Vlastimil Venclík: Šťastná rodina (ukázka)	3/23
Alexandr Vampilov: Dvacet minut s andělem	4/22
Fráňa Šrámek: Dvě království	5/22
Zdeňka Horynová: Dibelková	6/22
Helena Albertová: Parádní pokoj (ukázka)	7/24
Komedie dell'arte (ukázka)	8/23
Alexandr Vampilov: Metér	9/20
Tennessee Williams: Dům na zbourání	10/23
Alexandr Štejn: Noci bez hvězd (ukázka)	11/22
Miloslav Šimek — Luděk Sobota: Jemný mrav (ukázka)	12/23

BÁSNE

Jan Noha: Pro píseň života	2/1
Vilém Závada: České jaro	5/1
Jarmila Urbánková: Balada z povstání	8/1
Alexandr Blok: Dvanáct (úryvek)	11/1

TIP PRO VÁS

(V této rubrice Helena Šimková komentovala současnou produkci DILIA. Uvádíme seznam titulů.)

J. E. Hartzenbusch: Juan z vinic	1/19
J. Tafel: Don Jean aneb Strašlivý hodování	1/19
I. Bukovčan: První den karnevalu	2/20
B. Březovský: Železný strop	2/20
J. Sypal: Docela obyčejné věci	2/20
A. Buero — Vallejo: Příběh jednoho schodiště	3/17
A. Buero — Vallejo: Spánek rozumu	3/17
I. Bukovčan: Sníh nad limbou	4/15
J. Solovič: Meridian	4/15
O. Zahradník: Zurabája	4/15
J. Kákoš: Dům pro nejmladšího syna	5/17
B. Skočdopole: Hazardní hra proti nudě v neděli	5/17
F. Götz: Soupeři	5/17
O. Šafránek: Pražské tetinky a jejich zpustlé mravy	5/17
H. Albertová: Parádní pokoj	6/18
A. Kiritescu: Vosí hnízdo	6/19
E. Rannet: Kriminální tango	6/19
I. Radoev: Romeo a Julie od benzinové pumpy	7/15
M. Sebastian: Hra na prázdniny	7/15
M. Veličkov: Nůž	7/15
J. Brzechwa: Neobvyklý příběh profesora Kaňky	8/18
L. Naarová: Tajemná Arizona	8/18
A. Mikulka: Zahrajem si na pohádku	8/18
A. Zhoř: Šabršulíno a Doroška	8/18
N. Jirsíková: Máj	9/17
E. Manov: Svědomí	9/17
D. Plichta: Jehla	9/17
J. Koch: Poslední zkouška	10/17
N. Matukovskij: Amnestie	10/17
O. Zahradník: Překroč svůj stín	10/17
F. Frýda: Autobusové nádraží	11/16
P. Pančev: Tvář v tvář	11/16
E. Volodarskij: Bludný kruh	11/16

E. Radzinskij: Ještě jednou o lásce	12/20
A. Osiecka: Chuť na třešně	12/20
M. Horníček: Dva muži v šachu	12/20

ANKETA O PRÁCI POROT

Karel Dittler	5/6
Liba Zbořilová	5/7
Josef Svoboda	5/7
Jindra Delongová	5/7
Zdeněk Kokta	6/14
Slávka Trčková	6/14
Václav Špirit	6/14
Miroslav Etzler	7/6
Eduard Váňa	7/6

DO ZÁPISNÍKU METODIKA

(V této rubrice předkládá Eva Machková souborům i metodikům užitečné informace pro jejich každodenní činnost: 1/9, 2/11, 3/11, 4/17, 5/8, 6/19, 7/15, 9/17, 10/19, 11/14, 12/21.)

Z DOMOVA

(Drobničky o životě souborů: 1/17, 2/22, 3/21, 4/21, 5/21, 6/20, 7/22, 8/21, 9/19, 10/21, 11/21, 12/22.)

ZE SVĚTA

(Informace o kulturním dění ve světě: 1/18, 3/22, 4/21, 5/21, 6/21, 7/23, 8/22, 10/22, 11/22, 12/22.)

ZPRÁVY

Autorská soutěž	1/17
Co potřebujeme od metodika	1/21
Experiment z cihelny	7/10
Festival neslyšících	2/22
Javisko	4/6
Jde o systém pomoci profesionálů	1/16

Ještě k anketě	12/9
Kadaňský kulturní květen	9/19
Kolik souborů je na Novojičínsku?	1/14
Komedie dell'arte	8/21
Koutek SAL SČDO	6/21, 7/22, 11/22
Mladí andělé	11/12
Ostravský imperativ	1/12
Setkání svazáků pod lucernou	8/20
Slovník českého divadla	3/21
Slovník, který bychom potřebovali	5/17
Středočeši sněmovali	8/18
Súťaž	4/19
Tři z nejněvčetnějších (F. Arleth, K. Marek, C. Bláha)	12/11
Tušimice II.	5/1
U vietnamských přátel	4/19
Úpice 75	11/2
Výzva SČDO	12/1
Vždycky se dá začít znovu (Sadská)	12/18
Za Františkem Horálkem	8/21
Zpívají Skřivani ještě dnes?	6/17
25 let souboru Škoda Plzeň	12/7

DĚJISTĚ DALŠÍCH ZPRÁV

Benešov	7/22
Brno	1/18, 5/21, 8/21, 9/19
Brodek u Přerova	2/22
Brušperk	2/22
Česká Třebová	11/21
České Budějovice	10/21
Dobruška	11/21
Héjnice	4/21
Holešov	12/22
Hrádek nad Nisou	10/21
Chabařovice	11/21
Jaroměř	6/21
Karlovy Vary	5/21
Křenovice	11/21
Kutná Hora	4/21
Libčice	1/18
Libochovice	10/21
Loučná	4/21
Lubina	3/21
Mělnické Vtelno	10/21
Mnichovo Hradiště	8/21
Paběnice	9/19
Plzeň	5/21
Praha	3/21, 4/21, 7/22, 11/22
Příbor	10/21

Příbram	5/21
Radnice	9/19
Radonice	1/18
Rakovník	1/17
Rousínov	12/22
Roztoky u Prahy	4/21
Rychnov nad Kněžnou	4/21
Sezemice	7/22
Stránčice	7/22
Světlá pod Ještědem	3/21
Svitavy	1/17, 12/22
Tatce	7/22
Ústí nad Labem	6/20
Veřovice	8/21
Volyně	12/22
Zbiroh	6/21, 8/21
Zbraslavice	11/22
Žalov	8/21

Redakce Amatérské scény

děkuje všem členům redakčního kruhu, spolupracovníkům a dopisovatelům, stejně jako pracovníkům v tiskárně a v PNS za dobrou spolupráci. Do roku 1975 přeje vám všem pevně zdraví, hodně pracovních úspěchů i osobní spokojenosti! A vytrvalou lásku k ochotnickému divadlu!

NOVÁ ETAPA SLOVENSKÉHO DRAMATU

Ostravská přehlídka současného dramatu (28. října — 5. listopadu 1973), blízkí se letošní výročí SNP, zejména však samotné podněty slovenské dramatiky v nás evokují několik myšlenek. Především konstatování, že soudobé slovenské drama si vynutilo naši pozornost nejen kvantitou, vysoce převažující drama české, ale i hodnotami uměleckými. Při té příležitosti je načase upozornit, že dnešní slovenské drama nevzniká ze vzduchoprázdna. Jeho kořeny sahají hluboko do dějin národní dramatiky, která si ce není nadměru bohatá, ale je stále ještě bohatější, než je to známo průměrnému zájemci u nás. Příznivé klima pro vznik nového dramatu má své základní předpoklady v zájmu divadel o novou tvorbu. Nejednou hráli na slovenských jevištích hry slabší i slabé, ale nelze upřít, že pro autorovu zkušenost je důležité, aby viděl na scéně svou hru alespoň v tom tvaru, který je optimální — samozřejmě, jestliže jde prokazatelně o autora talentovaného.

U nás vládne už roky takový zvyk, že se čeká, až co uvede Praha. Autoři ani nehledají mimopražské divadlo, s nímž by začali pracovat. A pražské scény rozhodně nemohou stačit produkovat nové hry pro všechna naše divadla. Malá mimopražská divadla mají sice nesrovnatelné podmínky, často nezkušené dramaturgy, z děl plynou dramatikům malé tantiémy, ale neupírejme kterémukoli z nich touhu přijmout s otevřenou náručí nové dílo. Naproti tomu na Slovensku tomu tak není a nebylo. Samozřejmě, že i tady chce být autor uveden na scéně bratislavské, jenže *současně* s SND hru obvykle hraje několik dalších scén, aniž by jim vadila nějaká „konkurence“. Mnohdy je tomu i naopak, že hra vznikne mimo centrum a do Bratislavy se „vrátí“.

Nerad bych přečítal čísla či maloval situaci slovenského divadla na růžovo. Slovenští kritici hodnotí celý vývoj mnohem kritičtěji. Ale pro nás, díváme-li se nyní, odkud se vzal ten mohutný nápor slovenské současné hry, jsou tyto skutečnosti nezanedbatelné.

SPOJENÍ S KLASIKOU

První profesionální divadlo vzniklo teprve před necelými pětadesáti lety. Slovenští klasičtí autoři — většinou učitelé či evangeličtí nebo katoličtí faráři — nikdy neviděli své hry v dokonalém provedení. Mnozí dokonce řadu svých her neviděli na jevišti vůbec. Na druhé straně můžeme mluvit od samého počátku vzniku slovenského dramatu o hlubokém vztahu k lidové kultuře, k prostému lidu. Díla Záborského, Palárika a dalších vznikala nejen z potřeby národního sebeuvědomování, ale i z nutnosti napsat něco, co by lidem udělalo radost, neboť život, zatížený robotou a krutou společenskou nepřízní, obyčejný lid duchovně i fyzicky ubíjel. A tu přichází spisovatel, aby se potěšil, aby předčítal své dílo v malých kroužcích, aby se jeho hry rozepisovaly a v opisech kolovaly mezi těmi, kteří si je mohli přečíst a pak třeba vyprávět těm ostatním. Slovenské drama klasického odkazu se dostává na

O. Zahradník: Sóló pro bicí (hodiny). Vavrův snímek z inscenace činohry SND

profesionální jeviště prakticky teprve v posledních pětadvaceti letech. A teprve v posledních letech se zejména v bratislavském SND snaží o moderní přístup k Palárikovi, Záborskému jako k autorům, kteří přes jistou naviť estetickou celou svou bytostí patří k hnutí národní dramatické literatury. A není jistě náhodné, že úsilí divadel zpřítomnit národní klasiku jde ruku v ruce s úsilím pro nové tvorby!

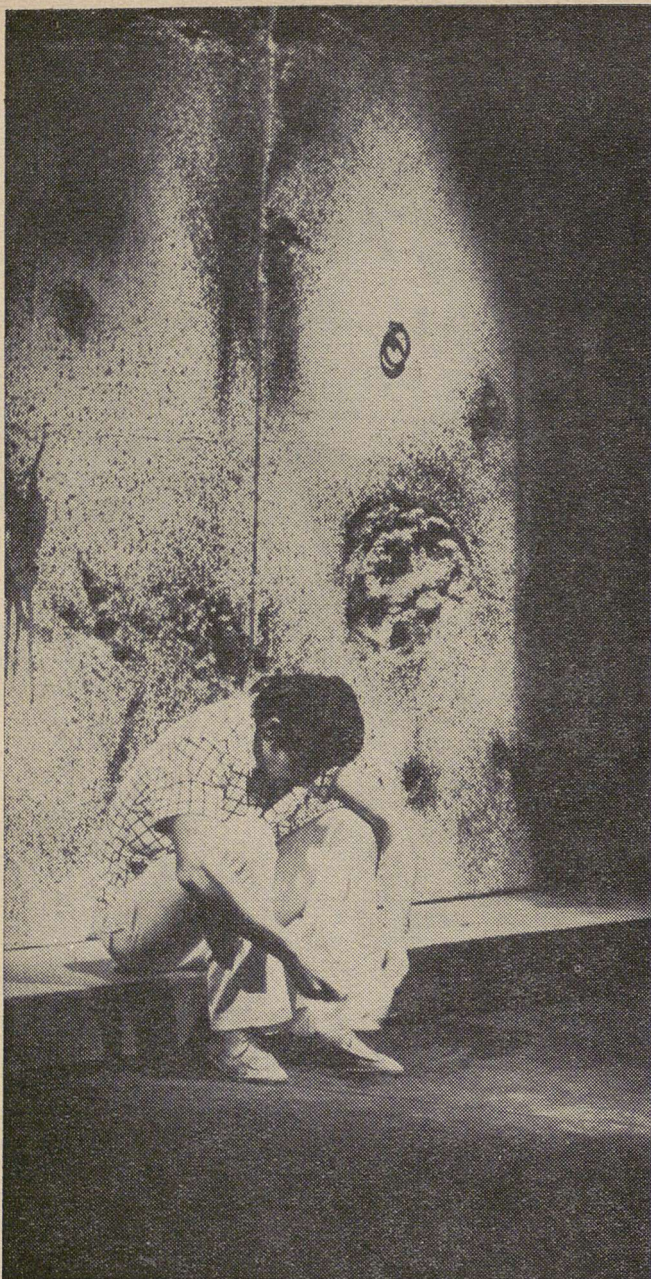
Vlastní začátky slovenské dramatické tvorby tvoří především tři jména: *Ján Chalúпка* [1791—1791] se svou hrou *Kocírskovo*, dále je to *Jonáš Záborský* [1812—1876], z jehož tvorby je nejznámější komedie *Najdúch*, zpřítomněná svého času na scéně SND inscenací K. L. Zachara. A konečně je to *Ján Palárik* [1822—1870], který by si zasloužil — zejména svým *Dobrodružstvím při obžinkách* — aby jeho dílo poznali i čeští diváci. Po etapě těchto tří klasiků vzniká na roky ve vývoji slovenského dramatu vákuum. Teprve velký básník a překladatel *P. O. Hviezdoslav* [1849 až 1921] opět svou tragédií *Herodes a Herodias* [1908] upoutal všeobecnou pozornost na dramatický žánr. Zmínil se-li se o hrách *Ferko Urbánka*, tak spíše pro jejich počet [35], *Jozef Hollý* přinesl svým *Kubou* a hrou *Gelo Sebechlebský* na jeviště opět něco nového. Ale teprve *J. G. Tajovský* [1874—1940], původně bankovní úředník, začíná novou etapu moderního klasického dramatu, na něž dodnes navazuje slovenská dramatická i inscenační tradice. Tajovského *Statky zmatky* nebo *Ženský zákon* jsou prubířským kamenem realistického herectví slovenského a obě hry měly velký úspěch i na českých — většinou amatérských — scénách. O něco později se narodil dnešní nestor slovenského dramatu, satirik a komediograf *Ivan Stodola* [1888 v Liptovském Mikuláši]. Stvořil celou řádku her, mnohé byly zfilmovány, pronikl i na scénu pražského ND, je u nás dobře znám zejména *Marínou Havranovou*, komedií *Jožko Púčik a jeho kariéra* a dalšími. Prvky Stodolova komediálního dramatu — bývá nazýván zakladatelem moderní slovenské komedie — najdeme i v díle Soloviče, jednoho ze sloupů současného dramatu. V době, o níž říkáme „mezi dvěma válkami“, se v buržoazním světě slovenské drama prosazovalo jen velmi těžce. Největší pozor-

Byl bych nerad, kdyby vznikl dojem, že se poválečné slovenské drama zrodilo teprve včera či dokonce dnes. Nemáme však dost místa, abychom mohli rekapitulovat celý vývoj. Podnětem pro náš článek se stala zejména nedávná ostravská přehlídka, na níž byly uvedeny čtyři slovenské a čtyři české hry. Ze slovenských to byl dvakrát *I. Bukovčan* (*První den karnevalu*, *Luigiho srdce*), *Ján Solovič* hrou *Věž naděje* a *Osvald Zahradník* hrou *Sólo pro bicí* (*hodiny*). Ukázalo se, že svou podnětností, žánrovou pestrostí a celkovým zdoláváním dramatického tvaru stojí dnes slovenské drama v popředí. Zbavuje se vulgárního přístupu k tématu, učí se zdolávat základní principy: vidět konflikt uvnitř dramatu, myšlenku hry vyslovovat nikoli jako tezi, nýbrž konzistentně, vést dialog moderním jazykem, sahat po problematice nikoli povrchu jevů, ale stále hlouběji spojené se životem každého z nás. Samozřejmě, že takto vyslovená stanoviska mají rozdílnou kvalitu nejen pokud jde o jednotlivé dramatiky, ale i uvnitř díla jednotlivých tvůrců. Faktem nicméně zůstává, že tyto pokrokové prvky již v dílech zmíněných autorů jasně pozorujeme. Je nutné oddělit koukol od pšenice, abychom nevyšlovili šmahem tezi, která není pravdivá.

Nové slovenské drama se začíná rodit — jak jsme již řekli — před dvěma či třemi desítkami let. To co předcházelo dnešnímu vývoji je prostě nesmazatelné, ať jsou osudy některých autorů nejrůznější. Rozhodující však je, že noví autoři — Solovič, Bukovčan či Zahradník — nečekali, až je někdo poprosí, ale pilně pracovali a přišli s novými hrami. Solovič míří docela programově k lidové komedii stodolovského typu, scenárista Bukovčan se nedal odradit počátečními neúspěchy a po celé řadě průměrných her, vytvořil hru *Než kohout zazpívá*, jež se stala kardinálním předělem v kvalitě jeho tvorby. Přišel do divadla Zahradník. Čtyřicetiletý muž, zkušený rozhlasový autor, plachý a tichý, skromný, aby náhle do symfonie vnesl svůj hluboký lidský tón. A festivalové hlediště v Ostravě, které o něm nikdy neslyšelo, najednou zůstává po skončení hry *Sólo pro bicí* (*hodiny*) deset patnáct minut sedět a nadšeně tleská. Přitom to není potlesk povrchné slavnosti, nýbrž horoucí vyznání, či přiznání se, že hlediště souhlasí s tím, co tvůrce i autor vyslovili.

Tak se rodí praménky nového dramatu. Jeden souvisí s druhým. Jsou vzájemně neoddělitelné. A bylo by vulgární favorizovat jednoho na úkor druhého. Slovenské drama bude zajímavé jen tehdy, bude-li mnohohlasé. Čím více hlasů a barev a tónů bude mít, tím lépe. Vedle tří jmenovaných dramatiků je tu např. *Štefan Sokol*, filmový scenárista z bratislavské Koliby, který napsal pro zvolenský soubor hru *Rodinná slavnost*. A po úspěchu hry odevzdal souboru svůj další text a stal se tak již pevnou součástí dnešního proudu. Je tu i další jméno — *Ernest Štríc*. Novinář, esejista, spisovatel, autor celé řady rozhlasových her, který si troufl napsat živou komedii o mladých lidech. Spatřila světlo jeviště rovněž ve zvolenském divadle. Jmenuje se *Brigítka a drozdi* (nebo také *Golfský proud*). Divím se, že tuto lehkou a vtipnou komedii — jistěže nikoliv bez chyb — zatím nikdo nehraje u nás. Dokonce ani amatérská divadla, která si často stýskají na nedostatek nových textů. Bude to asi ještě nějakou dobu trvat, než si naši dramaturgové a režiséři zvyknou obracet se na slovenské texty před jinou dramaturgií. A bez nějakého přeceňování — nevím, proč bychom neměli pomoci slovenskému dramatu, být jen tím, že s jeho výsledky seznámíme i naše diváky. Neboť co je pro dramatika nejdůležitější? Mít přísnehno a vzdělaného dramaturga a vidět své hry v několika variantách na scéně. Ergo, poučit se o svých hrách teoreticky i z jevištní praxe. Hrát, hrát dříve současných autorů, nikoli za každou cenu, ale všechno, co je skutečně nějak zajímavé, to je nejdůležitější apel na všechny, jichž se to týká. A to jak ve spojení se slovenskou dramatikou, tak i pokud jde o českou původní tvorbu, která se zatím teprve nesměle začíná hlásit o slovo.

ALEŠ FUCHS

Státní divadlo Košice uvádí Bukovčanovu hru *První den karnevalu*

nost si zaslouží dílo *Barče—Ivana* (1905—1953), jehož *Mastný hrnec* byl nedávno uveden v Uh. Hradišti. (Slovenský historik Z. Rampák nedávno vydal velmi obsáhlou práci o jeho tvorbě.) Tady někde však končí stopy dramatického odkazu. Poválečné slovenské drama má celou řadu dramatiků — J. Váh, P. Karvaš, M. Matuščíková, Š. Králik, L. Smrček aj. — ale jen málokterému se podařilo zcela završit svůj hlas. Mnozí z jmenovaných zemřeli (Matuščíková, Smrček), jiní stále ještě hledají svou cestu, byť již byla korunována nejedním úspěchem. Jenže v umění není nikdy nic předem dáno, nikdy nic předem vybojováno. Přicházejí nová jména, nové talenty, souhvězdí dramatu se mění. A i když se zřejmě ještě mnohokrát změní, je nesporné, že vzruch, jakého jsme dnes svědky ve slovenském dramatu, je sympatický a má řadu objektivních i společensky objektivních příčin.

Z púchovské inscenace Mistra Pathélinea na světovém festivalu v Monaku

SVĚTOVÝ FESTIVAL AMATÉRSKÉHO DIVADLA

Mezinárodní organizace AITA/IATA pořádá v Monte Carlu každý čtvrtý rok Světový festival amatérského divadla. Viděl jsem loňskou přehlídku, které se zúčastnilo dvacet souborů z různých zemí světa. Nejsem divadelní teoretik, různým národním jazykům rozumím různě, nemohu tedy napsat zasvěcený kritický rozbor. Nechci ani hodnotit jednotlivá představení. Soubory v různých zemích pracují mnohdy v tak odlišných podmínkách, že by se těžko hledalo nějaké všeobecně platné kritérium. Proto je monacký festival také jen přehlídkou, na které se neurčuje pořadí a neuděluje se ceny.

VĚČNÝ PŘÍBĚH

Finský soubor hrál adaptaci Steinbeckovy Perly. Velmi střídmě, až zdrženlivě. Sami o své inscenaci řekli, že pro ni zvolili brechtovský styl. Místy byla stylizace proje-

vu tak značná, že už vůbec nebyla postižena emotivní podstata situace. Např. ve rvačkách na život a na smrt nebylo ani stopy po zápole. Jedni bez boje vítězili a druzí bez boje podléhali. A přesto na mne představení citově zapůsobilo. Domnívám se, že to bylo proto, že herci nechali volně promlouvat příběh, který je věčný.

Italský soubor inscenoval Bocacciovu povídku Andreuccio da Perugia. Během prvních obrazů se mi rojilo v hlavě mnoho kritických připomínek k hereckým výkonům. Ale postupně mě příběh frašky strhával čím dál víc, všichni v hledišti jsme prožívali úlevnou lázeň smíchu, při které jsem na své kritické poznámky úplně zapomněl. Dnes nevím, zda mé soudy byly malicherné vzhledem k tomu krásnému příběhu, či zda ten krásný příběh zapůsobil na herce tak blahodárně, že nebylo důvodu ke kritickým připomínkám. Možná, že oboje, ale i tak ve všech těchto eventualitách hraje hlavní roli výborný divadelní příběh.

V. Hodoň v titulní roli starofrancouzské frašky o Pathelinovi

ZLOMYSLNÝ VPÁD ŽIVOTA DO DIVADELNÍ SITUACE

Rakouská divadelní skupina hrála v amfiteátru pnosti Antoine. Šest lidí mezi troškami a součástkami automobilu vzpomínalo na minulost, na šťastnou éru dostavníků. Marně vedli simultánně monology, jeden druhému neodpovídali — dorozumění mezi lidmi — je ještě možné? Automobil je symbolem naší přetechnizované doby. Je nutno poznamenat, že spolu s herci představení vytvářelo ještě pět technikářů. V kontrastu s hereckým projevem se promítaly na dvě plátna diapozitivy i filmové záběry, z reproduktorů zněla hudba, se kterou se synchronizovaně rozsvěcovala a zhasela a měnila barvu světla reflektorů. Toto technické pásmo zvuků, světla a obrazů bylo neoddělitelnou složkou představení. Bylo nesmírně bohaté, plně nepřetržitých proměn a velmi náročné po stránce koordináční. Na mne působilo dramatičtěji než vlastní herecký projev a vztah mezi technickou a hereckou složkou představení ve mně vyvolával zvláštní napětí, asi takové jako disharmonie v moderní hudbě. Nevím, zda v tomto představení šlo o záměr, nebo o spontánní svědectví naší situace v přetechnizovaném světě, kdy horlíme na techniku, uprostřed níž se člověk ztrácí, ale hlavní slovo tohoto našeho

výkřiku o pomoc vložíme do úst — technickým prostředkům! Prostředí amfiteátru dovolovalo divákům sledovat veškerou činnost technikářů. Asi čtvrt hodinu před koncem představení chlapec, který obsluhoval magnetofon, začal s přístrojem manipulovat ve velmi zrychleném tempu, ohmatával všechny rozvodní kabely, očekávaná hudba se neozvala. Inscenace ztratila svůj koordináční prvek, světelné změny byly najednou samoúčelné, sled promítaných obrazů pozbyl jednotícího rytmu. Herci po krátké chvíli rozpaků výrazně změnili svůj projev, a to v míře vnitřní intenzity, jakoby se probrali z letargického spánku lidí uštknutých technickou civilizací, jakoby si šest lidí rozdělilo mezi sebe roli porouchaného magnetofonu. Bylo to úsilí marné a snaha předem odsouzená k nezdaru, protože role magnetofonového pásku se záznamem hudby všech žánrů a zvuků různých druhů nebyla skutečně nikým jiným nahraditelná. Ale marná lidská snaha tak zoufale vyjadřovaná byla citově nejpůsobivějším výrazem tématu představení. V obecnstvu zavládlo napětí. Další členové rakouské skupiny a několik francouzských pořadatelů se začali mezi publikem velmi rychle pohybovat a cosi přenašat, ale jejich počínání nepůsobilo dojmem paniky. Za několik okamžiků (v jevištním čase to byla ale celá věčnost) se ozvala opět hudba. Z magnetofonu, „odněkud“ přinesené a z náhradních zesilovačů a reproduktorů narychlo zapojených. Tento projev lidské pohotovosti a důmyslu jsme my diváci odměnili velkým potleskem a všem se nám upřímně ulevilo. Zbývajících patnáct minut se už jen nerušeně hrálo na téma — dorozumění mezi lidmi — je ještě možné?

V druhém dílu večera nastoupilo do vyprázdněného kruhu jeviště šest bosých herců v texaskách a začalo se rozcvičovat — švédská skupina hluchoněmých. Osobně nemám klasickou pantomimu v oblíbě. V tom, že si herec absolutně zakáže mluvit a že se záměrně oddělí od světa zvuků, v tom cítím cosi nepřirozeného. Ale Švédové se mi moc líbili. Asi proto, že výrazové prostředky pantomimy jsou v podstatě řečí jejich reálného světa. V sérii jejich improvizací nebyla ani stopa po sentimentu a po snaze dojmout diváky svým osudem. Naopak, byli dokonce schopni v jedné scéně použít svůj stav člověka, který neslyší a nemluví, jako princip komické situace. Z každého jejich pohybu bylo cítit uvolněnost a štěstí lidí, kteří po velké námaze našli své místo v životě a svůj vztah k okolnímu

BOJ O BLEDEĚMODRÉHO PETRA

Sál ve staré viktoriánské budově měl mnoho předností pro nekonvenční improvizované hry. Dvouposchodové pódium (s vysokým schodištěm po obou stranách) skýtalo mnoho možností k rozehrání jednotlivých výstupů a dalo se patřičně využít k bohatému vertikálnímu členění. Domácí soubor v muzikálu „Jaká rozkošná válka“ využil této možnosti při rozehrání komparsních výstupů tak, že vůbec nepotřeboval kulisy. Znáť tak tenhle prostor předem! Byl by nás jistě inspiroval k jinému scénickému řešení. Ale doma máme sál s rovným jevištěm a krytým zákulisím. A nyní jsme stáli před členitým pódium bez zákulisí a uvažovali o tom, že tady se Petr prostě nedá hrát.

Snad bude dobře říci si pár slov o hře. Maďarský autor G. Urbán napsal Bleděmodrého Petra pro loutkové divadlo. Proto se tak rychle střídají scény — z farmy se ocitneme na dálnici, pak na křižovatce v New Yorku, u pár-

kářské boudy, v psím kriminále, na loď Veronice na širém moři — tu loď úplně zničí zlý piloun a místo ní se náhle objeví břeh ostrova, na kterém si Petr se svým přítelem Jeffem postaví novou loď. Ještě jsem zapoměla říci, že Petr je vlastně štěňátko, které se narodilo s nezvyklou barvou kůže — je bleděmodré. Všichni se mu posmívají a když zlý farmář vyhádní kvůli němu celou psí rodinu, odchází Petr tajně z domu, aby pro něho neměla maminka těžkosti. Barva kůže mu stále přináší jen ústrky a posměch, až se setká s dobrým námořníkem Jeffem, který ho vezme na cestu kolem světa. Připlují k ostrovu Modrých psů a Petr pozná, že není na světě sám, že jsou i jiní modří psi a že není žádná hanba mít modrou kůži.

Pro scénické řešení vymysleli starší členové Pirka stavebnici z kostek, které se dají do sebe zasouvat, takže složená stavebnice zabere jen málo místa. Dá se z ní postavit v krátké době kaž-

dá potřebná scéna, skupina stavěčů však potřebuje v zákulisí prostor pro manipulaci s kostkami. Ve hře může v drobných rolích (psi, štěňátko, lidé na křižovatce, řidiči, obyvatelé Modrého ostrova) vystupovat velké množství dětí — to je pro tak početný soubor jako je náš velká výhoda. Aby je hra stále bavila, vyměňují si při každém představení roličky mezi sebou. Na zájezd do Anglie však mohl jet jen omezený počet členů. A tak se musely děti v zákulisí převlékat z jedné roličky do druhé a do třetí. Ale tady v budově Workshopu, není zákulisí, ani dostatečně široké pódium. Na zkoušku jsme měli všeho všudy 3 hodiny. Naštěstí bylo v sále i v přilehlých místnostech dost praktikáblů, schůdků, beden a trubkových stavebnic. A tak, když se po semináři uvolnil sál pro naši zkoušku, bylo to zde okamžitě jako v mraveníšti, kde se přičinlivými Pirčaty jen hemžilo. Zkoušelo se, kam se co vejde, kde je nutno něco podložit, přitlouci,

světu. V hovoru o představení řekli sami o sobě: „Pro nás je obrovský úspěch to, že nás přijímáte jako normální skupinu a ne jako postižené lidi.“

Rakouské představení položilo naléhavou otázku dneška. Byla to shoda organizačních okolností, že hned následující představení Švédů na tuto otázku odpovědělo. A nebyla to odpověď laciného optimismu. Pozadím kladné odpovědi je tvrdý životní osud šťastných herců.

MAGIE HERECKÝCH VYJADŘOVACÍCH PROSTŘEDKŮ

Vystoupení K a n a d a ň ů — jedna starší herečka je hodinu sama na scéně. Představuje uklízečku. Za celou tu dobu vystřídá tři mechanické činnosti — myje podlahu, skládá polínka na hromadu, sedí doma u stolu. Jinak nepřetržitě hovoří, někdy pro sebe, někdy k publiku. Záměrně deformované kanadské francouzštině této hry jsem naprosto nerozuměl. Přesto jsem hru pochopil. Celou dobu jsem byl v diváckém napětí a vybavovaly se mi tváře podobných lidí, které osobně znám, a v duchu jsem je slyšel hovořit. Nebyl to únik mé fantazie, celé představení jsem pozorně sledoval. Když jsem pak hovořil s Francouzi, doplnil jsem si spoustu podrobností, ale osud té staré ženy jsem pochopil už předtím. Jak je to možné? Skutečně je divadelní výraz záležitost tak prostá, že je možno opominout všechny osvědčené výrazové prostředky, že postačí jen hovořit z nefalšované hloubky lidské osobnosti, a divák v tu chvíli chápe a rozumí?

JAKÝ JE OBSAH SLOVA TRADICE

Angličané zahráli typické ochotnické veseloherní představení. Představení s tradiční ochotnickou chybou — s přehnaným šaržirováním, ale také s tradiční ochotnickou předností — s obrovskou chutí a požitkem ze hry.

Inscenace USA — Neznámý voják. Členové jedné americké rodiny (každý z nich v nějaké válce ztratil svého nejbližšího) zastřelí neznámého vojáka. Je to výraz jejich zoufalství. Herečky byla hra nesmírně působivá. Je možno hovořit o jisté tradici čechovovského hereckého stylu. (Osobnost K. S. Stanislavského je na Západě nesmírně ceněna. Každý moderní divadelník se svým způsobem zabývá jeho hereckou metodikou.)

Japonci ve svém představení zobrazili snahu mladé dívky jít po cestě, na které by nebyla omezována příkazy a zákazy tradice rodinného života. O svém představení

řekli, že se snažili oprostít se od tradice japonského divadla a maximálně se poučit v evropské divadelní literatuře. „Naštěstí“ se jim to zcela nepodařilo a jejich hra se vyznačovala nesmírně působivou poetickou obrazností a vysokou kulturou jevištního pohybu, rysy tak příznačnými pro japonskou divadelní tradici.

Přidáním a holandským představením jsem si uvědomil, že inscenační přístupy, kterým říkáme moderní, začínají vytvářet svou vlastní tradici, že se jejich principy opakují, že už diváky nešokují a že někdy přestávají být dokonce i vzrušivé.

Španělské představení o Cervantesovi a obě inscenace Molièra, švýcarská i monacká, byly tradiční. Nebylo to špatné divadlo, ale také ničím nepřitažlivé. Československo reprezentoval slovenský soubor z Púchova starofrancouzskou fraškou Mistr Pathelin. Osobitě pojetí inscenace rozhodlo o jejím úspěchu. Púchovský soubor se nesnažil vykreslit prostředí francouzského středověkého venkova, ale právě naopak celou hru přesadil do slovenské vesnice. Povrchně by se dalo říci — s použitím slovenského folklóru. Ale tento zásah byl mnohem hlubší. Na všech hercích bylo vidět, že slovenský kroj, píseň, hudba a tanec pro ně znamenají víc než záznam někdejších zvyků. Cítil jsem z jejich projevu, že pro ně jsou tyto prvky výrazem nějakého hlubšího životního postoje. Pochopil jsem, že všichni mají k tradici živý a bezprostřední vztah. A zřejmě proto mělo představení Púchovských všechny vlastnosti výborné komedie, hrané herci jedinečných a nikým jiným nenahraditelných osobností. Něco podobného, jako když filmaři promítli na plátno jedinečné, autentické tváře „naturščiků“.

Bylo v tom trochu stylistické schválnosti, že jsem tak často použil slova tradice. Ale ta mnohost vyjadřuje moje monacké úvahy na toto téma. Viděl jsem v Montě Carlu dvacet představení z celého světa. Jen jediné z nich se mi jako celek nelíbilo, všechna ostatní měla v sobě nesporné divadelní hodnoty. Pochopil jsem, že tradice je hlavní řečiště. Ti, kteří mají dost tvůrčí energie, opustí hlavní tok, aby experimentovali i v neprobádaných oblastech a aby to podstatné, co objevili, připojili k celkovému úhrnu. V hubených divadelních letech je tradice zase zárukou existence a pokračování. Pro ty, kteří hledají, je spolehlivým ukazatelem. Je to věrný prostředník divadelního života.

VÁCLAV MARTINEC

NA FESTIVALU V REDBRIDGE

š. A tu přišla na řadu trubková stavebnice, ze které zmontovali starší členové souboru dostatečně velké rámy po stranách i v pozadí scény. Jenže rámy byly nutno něčím vyplnit a v celé budově se nenašly dostatečně velké závěsy. Naštěstí byla v jedné místnosti objevena velká role baličích papírů a situace byla zachráněna. Bylo tu ovšem nebezpečí, že při nedostatku místa v takto vytvořeném zákulisí proletí někdo při hře portálem přímo do hlediště. Jediný kus závěsu byl umístěn

těm ve středu horizontu, aby se tuď dalo vcházet.

Na důkladnou zkoušku nebyl čas. Taktak jsme stačili vyzkoušet akustiku, nástupy, přechody a stavbu scény, a už přicházeli první diváci.

S blížícím se začátkem představení se zvyšovala bojová nálada a soudržnost kolektivu. Podmínky jsou nevyhovující, za scénou jsou všichni namáčkáni, a ještě se tu mají převlékat. Ale nejsme tady přece na nějakém soukromém výletě. Na plakátech i programech stojí černé na bílém Československo — a to zavazuje.

Začíná se boj o Petra. Na počátku je ještě plno nejistoty — první obraz se rozjíždí pomalu, ještě myslíme na to, zda pódium vydrží, zda se někdo náhle nepropadne pod scénu. V některých místech za scénou se může lézt jen po čtyřech, aby přechody unikly zrakům diváků. Pak se obecenstvo poprvé zasměje, zatleská — je to jako

povzbuzující injekce, a najednou je všechno úplně jasné. Obecenstvo hraje s námi, tleská a směje se každou chvílí! To je vždycky báječný pocit, ta chvílka, ve které se obecenstvo „chytne“. Kdyby nepřišla, bylo by to moc zlé, celý zájezd by už za nic nestál, žádná turistická atrakce by nemohla vynahradit prohru na scéně. Všichni jsou šťastni, že mohou jet domů bez obav. Po závěrečné písni potlesk neustává, děti jsou znovu vyvolávány na scénu a tak přidávají ještě jednou závěrečnou píseň: „Proč mezi sebou bořit most pro jinou barvu kůže...“

Zase se nám jednou vyplatilo to, že jsou členové souboru zvyklí dělat si všechno sami, že nespolehají na pomoc dospělých, že tak často improvizujeme, a to nejen slovem a pohybem, ale i se stavbou scény. Takže, i když šlo o pracovní, nesoutěžní festival, vrátili jsme se se štítem.

JINDRA DELONGOVÁ

R. Fricová a R. Šíp v hlavních rolích sovětské komedie Súva

štafeta míří do Vysokého

Hned první představení, Tylovi KUTNOHORŠTÍ HAVÍŘI v provedení souboru OB ve Hvozdné z Jihomoravského kraje, dalo nám vítanou příležitost uvažovat o velikosti klasika naší literatury, který právě ve svých historických hrách přímo provokativně vypovídá o českém charakteru, uvažovat dále o obecných problémech uvádění domácí klasičky v současnosti. Nedostatky této inscenace jsou typické pro ochotnické soubory — proto je zde shrnu, ne proto, abych snižoval sympatické snahy vesnického kolektivu. Hvozdné představení trpělo jistou rétoričností, proklamativností, vedoucím k ztrátě rytmu a gradace, trpělo také redukcí charakterů postav na jediný význačný povahový rys a poněkud násilnou stylizací i mladých herců, kteří se nám v civilu jeví jako přirození, půvabní a pohybově zdatní lidé. Přemíra vnějškových výrazových prostředků spíše vzdalovala dílo dnešnímu divákovi, který však nepochybně s úctou ocenil poctivé úsilí hvozdných ochotníků seznámit svého diváka s dramatem, které v naší literatuře jako první umělecky obžalovalo sociální křivdu a dýchlo revoluční náladou dělnického kolektivu.

Druhé představení přehlídky, SÚVA sovětských komediografů Braginského a Rjazanova v provedení divadelního souboru TJ Sokol Bystré u Poličky z Východočeského kraje, vyznělo radostným a výrazným úspěchem. V porotě jsme ocenili práci režiséra, který dal představení svěží rytmus, řadu nápadů i výzdný cit pro žánrové prvky tohoto textu. Ocenili jsme dále celkovou úroveň scénografické a herecké práce. Lze říci, že Bysterští přímo navázali na vynikající loňský úspěch vysokolibeňských ochotníků s Edlisonovou hrou Červen, počátek léta, a to volbou hry z nejnovejší vlny sovětské dramatiky, v jejímž středu je problematika a zvláště citový život obyčejných pracujících lidí dneška. Bysterští znovu dokázali význam současné sovětské dramatiky pro české ochotnické divadlo i možnosti růstu vesnického kolektivu, který v minulých letech zdaleka nehrál na národní přehlídce tak význačnou roli jako letos.

Úsilí třetího účastníka letošní přehlídky, souboru OB Mezná z Jihočeského kraje, málo pomohla nevalná, upovídáná dramtizace Raisovy prózy o VÝMĚNKÁŘI. V kraji „zapadlých vlastenců“ není snad nutno mluvit o tom, že dílo K. V. Raise je nám drahé a že je schopno svým pravdivým zobrazením včerejšího vesnického života provokovat konfrontaci s dneškem — nikoli však v tomto ochuzujícím divadelním přepisul! Ocenili jsme pečlivou svědomitost souboru, v němž si podávají ruce tři generace ochotníků, zaznamenali jsme sympatický ohlas představení u přátelského obecenstva, ale přece jenom nemůžeme nevidět na národní přehlídce některé základní nedostatky režijní, scénografické a herecké práce kolektivu, před nímž ještě stojí velká práce, než se dostane na úroveň nejnějspělejších vesnických souborů.

Reprezentant Západočeského kraje, soubor Mošna ZK ROH Kovošvit Holoubkov, také dokázal, jak prospěšná mu byla účast na přehlídkách předešlých. Přivezl nám hru Osvalda Zahradníka SÓLO PRO BICÍ (HODINY), jeden z úspěchů současné slovenské dramatiky. Není to ovšem hra bez nedostatků — velké téma starého a mladého světa není vyjadřováno stejně bohatými charaktery postav a představitelé mladých mají už textovými možnostmi úkol značně ztížen. Hra (snad spíše dramatická etuda) je zpracována osobitou formou, která na jedné straně provokuje k tvůrčí práci, na druhé však klade nemalé nároky zvláště na režiséra. Byť se je nepodařilo ve všem splnit, přece jen Holoubkovští nezklamali, na jejich představení mohl být nasazen vysoký kritický metr a vcelku naplnili hlavně první plán hry — kritický poukaz na jeden z ještě nevyřešených problémů naší společnosti.

Za celkový úspěch naší přehlídky lze označit i Tylovi PANÍ MARJÁNKU, MATKU PLUKU v provedení souboru Tyl OB Hejnice ze Severočeského kraje zejména proto, že citové bohatství hry našlo v inscenaci prostý, neokázalý, „neoperetní“ výraz. Výkony nejlepších představitelů ryzích lidových postav byly schopny apelovat na dnešního divá-

ka, aby v Tylově duchu přiložil ruku k dílu a zlepšoval při svém každodenním úsilí vztahy mezi lidmi. Samozřejmě — stejně jako všechna ostatní, i toto představení mělo řadu nedostatků, zejména v herecké nevyrovnanosti, na druhé straně však mělo dobrou úroveň scénografické práce.

Poznatek o výrazném růstu ochotnické scénografie se z letošní národní přehlídky přímo vnučuje. Míží popisné výpravy z prastarých malovaných kulís, nastupuje výtvarník, scénická zkratka, cit pro dramatickou funkci scény, scénograf se stává opravdovým partnerem režiséra a v jednom případě přímo jeho inspirátorem a provokatérem méně konvenčních režijně hereckých postupů.

V představení reprezentanta Středočeského kraje, souboru SZK ROH Bystřice u Benešova — Egona Ranneta KRIMINÁLNÍ TANGO — zazněl nevýraznější tón nástupu mladé generace do našich vesnických souborů. Hra je dalším dokladem žánrové pestrosti současné sovětské dramatiky i naléhavosti, s níž se obrací k palčivým společenským otázkám, v tomto případě k problému kriminality mládeže, naléhavému i u nás.

V Bystřici dva učitelé ZDŠ přivedli do stárnoucího souboru své bývalé žáky. Režisér s těmito začátečníky příkladně postupuje, nepodbízivě využívá jejich přirozeného půvabu a promyšleně je vede po prvních stupních dlouhého schodiště směřujícího k herecké tvorbě. To je to předávání štafety, obraz, který se mi znovu a znovu vnučuje při úvaze o letošním Vysokém, třeba o tom, že ti fantasticky obětaví vysočtí ochotníci, organizátoři naší přehlídky, jsou nučky a pravnučky oněch starých písmáků, kteří před staletím rozepisovali role, stavěli jeviště a hráli v neuvěřitelně svízelných podmínkách lidem pro radost. Nebo při úvaze o tom, že od Tylova chápání společenské funkce divadla vede přímý most k našim dnešním formulacím politického smyslu umění.

Posledním představením přehlídky byl jevištní přepis populárního Furmanovova románu ČAPAJEV, s nímž přijel divadelní soubor Klubu pracujících v Karolince ze Severomoravského kraje. Porota zhodnotila výsledek jejich uvědomělého úsilí jako seriózní pokus uvést na jeviště nedramatický text, který mnoha mladým představitelům jejich úkoly rozhodně neulehčoval. Jestliže se přesto podařilo průzou o legendárním hrdinovi občanské války z jeviště účinně promluvit o nezlomné víře v pokrok a lidské štěstí, které je nutno vybojovat, pak největší zásluhu o to má nepochybně představitel titulní role. V podmínkách amatérského divadla je to výborný herecký výkon, pečlivě koncipovaný a plně technicky zvládnutý, což je tím pozoruhodnější, že jde o roli heroickou, která se na našich jevištích objevuje jen vzácně.

Za význačný celkový klad národní přehlídky pokládá porota fakt, že všechna představení jednoznačně, byť ne vždy dokonale sdělovala jistý postoj, světový názor, občanské krédo svých amatérských tvůrců. Představení IV. národní přehlídky, to je série dokladů společenského významu ochotnického divadla socialistické společnosti, v níž se ani na vesnici nemůžeme spokojit s životem uzavřeným do vlastních rodin, nýbrž toužíme po bohatém kulturně společenském ruchu, jehož motorem mohou i dnes být po vzoru svých velkých předchůdců minulosti právě ochotníci.

„Divadlo muselo vzniknout, aby nezanikl český národ... Na lidové kořeny nelze zapomínat, pokud chce být divadlo českým, národně osobitým...“, řekl na krásné besedě s ochotníky zasloužilý umělec Karel Palouš. Tento „návrh ke kořenům“ znamená v naší práci návrat k velkým tradicím společenské služby vesnického ochotnického divadla, ovšem návrat v podmínkách moderní doby. Sloužit ochotnickým divadlem naší vesnici dnes, to znamená hrát dobré divadlo, divadlo na úrovni, s uměleckými ambicemi; znamená to lámat si hlavy problémy moderního umění a angažovat se specifickými prostředky a možnostmi divadla pro vznešené ideály společenského pokroku. Aby mohlo ochotnické divadlo tyto velké úkoly na vesnici plnit,

Štollový záběry ze sovětské komedie Súva v provedení souboru TJ Sokol Bystře u Poličky

musí je pro to naše společnost vyzbrojit, dát jeho nadšeným milovníkům možnost důkladného odborného vzdělání a kvalitní instruktorsko-metodické péče. V tomto směru nás dnes všechny socialistické země předstihly. Co nejdřívejší prosazení moderního systému vzdělávání amatérských režisérů dle zahraničních vzorů, to je výrazný požadavek, který zaznívá také z Vysokého.

O mnohém by se dalo ještě uvažovat při vzpomínce na týden, který jsme zde prožili. Neměl by například zapadnout podnět, který přinesli mimo hlavní program svitavští loutkáři. O jednom volném odpoledni neobyčejně vtipně a moderně uvedli k radosti všech účastníků přehlídky Cinybulkův Ostrov splněných přání. Domácí ochotníci zase po své celodenní organizační dřině několikrát v noci uvedli kultivované pásmo, jakýsi literární koncert, dávající nahlédnout do slavné minulosti vysokého ochotnického divadla. — Na národní přehlídce hraje tradičně jenom celovečerní činohry. Ale činnost vesnických ochotníků je bohatší, zaujímá celou sféru malých jevištních forem, pásem, estrád, příležitostných pořadů, je zde dále celá oblast her pro děti, her se zpěvy a jiných. Snad by zařazení těchto forem práce na budoucí přehlídky nejen zpestřilo jejich program, nýbrž dalo také podnět k modernějšímu tvaru tradičních celovečerních inscenací.

Přednesl předseda poroty Jiří Beneš na závěr IV. národní přehlídky vesnických a zemědělských souborů v říjnu 1973. K přehlídce se ještě vrátí únorové číslo našeho časopisu.

O PRÁCI METODIKŮ PRO DIVADLO

(správněji: odborných pracovníků pro slovesné obory okresních, městských i krajských kulturních středisek) se často hovoří na přehlídkách i seminářích, při oficiálních jednáních i v kuloárech. Jací by měli či neměli být, co by měli či neměli dělat, co dělají i nedělají, jaké podmínky vytvářejí amatérům a jaké pracovní podmínky mají oni sami. Je to problematika rozsáhlá a složitá a nevyřeší ji několik článků. Přesto jimi chceme přispět, zavést dialog mezi divadelním oddělením Ústavu pro kulturně výchovnou činnost a pracovníky KS, mezi amatéry a metodiky, mezi metodiky vzájemně. Proto v každém čísle Amatérské scény najdete nyní sloupek „Do zápisníku metodika“ i obšáhlejší články o zajímavých formách práce v jednotlivých oborech, diskuse a polemiky. Zahajujeme anketou.

Na otázku JAKÝ BY MĚL BÝT PRACOVNÍK PRO SLOVESNÉ OBORY odpovídá ředitel OKS v Táboře

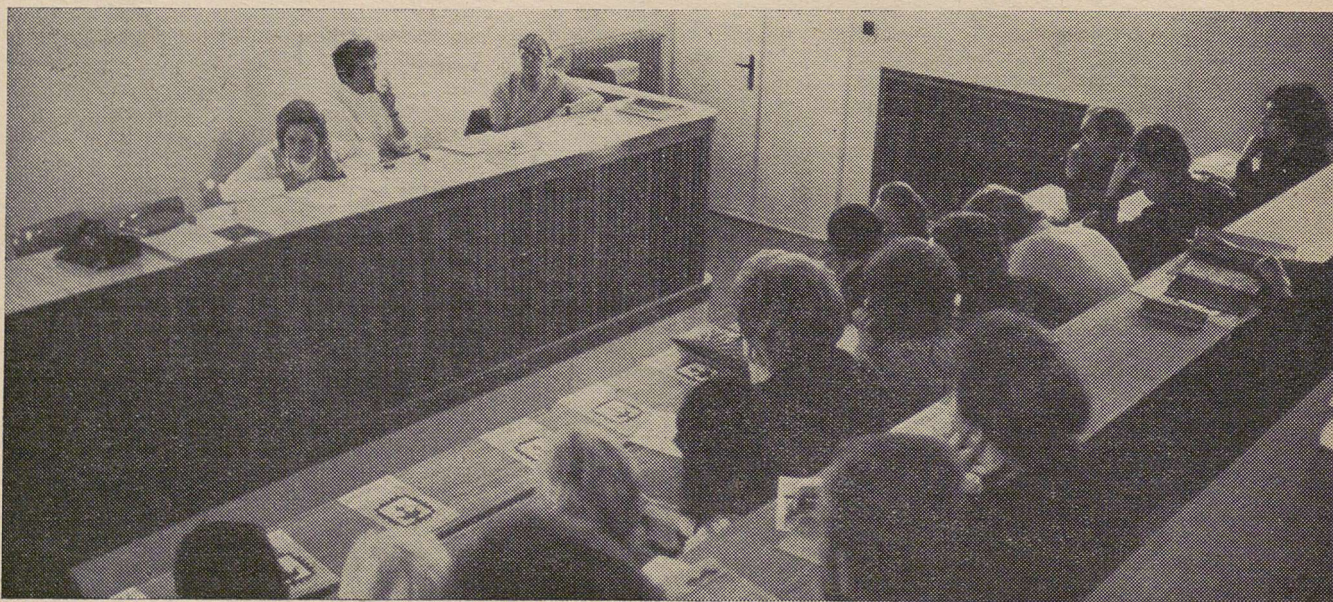
Jan Dušek

Myslím, že nenadsazují, když uvedu, že tento pracovník má nejširší pole působnosti, ale také odpovědnosti ze všech oborů zájmové umělecké činnosti. Pečuje o rozvoj ochotnického divadla dospělých, dětského, mládežnického, pro mládež, o umělecký přednes, malé formy, loutky, smíšené soubory a další. V některých úsecích musíme ještě diferencovat na kolektivy a jednotlivce. Již z tohoto prostého výčtu vyplývá obsažnost a náročnost práce. Vezmeme-li dále v úvahu stranické dokumenty, hovořící o systematickosti, o zvyšování náročnosti a o využívání všech metod a forem kulturně výchovné činnosti ve výchově člověka, je nanejvýš zřejmé, že jeden pracovník nemůže všechny tyto úkoly při nejlepší snaze zvládnout.

Nejlepší situace v oblasti ZUČ (a právě ve slovesných oborech) se jevila v období oslav 50. výročí vzniku KSČ a v období voleb, kdy vznikla celá řada souborů a úderů. S odstupem času však docházelo k jejich stagnaci, po případě úplnému zániku. Jaké jsou příčiny tohoto jevu?

Jistě je jich celá řada. Jedna je však zřejmá — příliš velká šíře působnosti jednoho odborného pracovníka. Někteří jistě namítnou, že jsou zde aktivity dobrovolných pracovníků. Samozřejmě, že ano; slouží zlepšení práce z odborných hledisek, řízení, kontroly, konkrétní pomoci souborům či jednotlivcům. Podaří-li se tyto orgány obsadit aktivními a fundovanými dobrovolnými pracovníky, má odborný pracovník pro slovesné obory velkou moc a podporu ve své práci. Nemohou však dost dobře plnit funkci organizátora vlastní práce, koordinátora, nemohou pracovat denně a systematicky. Přes velkou pomoc dobrovolných pracovníků, které si velmi vážíme a bez níž si práci v oblasti ZUČ ani nemůžeme představit, není zatím práce se soubory ani jednotlivci soustavná. Řada souborů stagnuje, často celkem z podřadných důvodů, které by bylo možné překonat. To však naráží na naprostý nedostatek volného prostoru pracovníka pro tento úsek. Ke své další práci musí psát hodnocení, zprávy, organizovat okresní, popř. i vyšší soutěže, účastnit se řady akcí v okrese (chce-li mít přehled, co se v jeho oblasti děje), organizovat programy ke kulturně politickým výročím, sestavovat pásma nebo sborníky k těmto výročím, být často porotcem, vzdělávat se a účastnit se různých seminářů. Vezmeme dále v úvahu to, že většinou (jako v našem případě) tuto funkci vykonávají ženy — matky s dětmi, které musí rozdělit svůj čas mezi zaměstnání a rodinu. Tento pracovník zpravidla absolvuje řadu soutěží a akcí ve večerních hodinách a často i o sobotách a nedělích. Přitom může z pracovních důvodů, ale i podle vyhlášky ministerstva kultury čerpat náhradní volno pouze za soboty a neděle (pokud je zařazen do tarifní třídy T 9).

Shrneme-li tato fakta, stojíme před otázkou: jaký by vlastně měl být pracovník pro slovesné obory? Domnívám se, že především by měl být pracovníkem politicko-organizačním — může uplatnit svůj vliv na výběr repertoáru, skladbu programů apod. čili ovlivňovat myšlení občanů, především dětí a mládeže. Chce-li vykonávat svou funkci dobře, musí ještě mít k této náročné a často i nedoceněné

práci lásku. Pokud nebude pro svou práci žít celým srdcem, bude mu cizí a nedocílí nikdy žádaných výsledků.

Nechtěl bych, aby můj příspěvek vyzněl pesimisticky. Jsem si dobře vědom a velmi si vážím výsledků dosažených v oblasti ZUČ, které dokumentovala např. řada akcí k 25. výročí Února. Myslím však, že jsou této oblasti stále dlužny sdělovací prostředky, a my přece máme vynikající výsledky v různých oborech ZUČ. Hledíme však vinu také trochu v sobě. Víím, že to, co každý z nás dělá, považuje za samozřejmé — propagujeme však činnost dobrovolných pracovníků více sami, využíváme všech možností.

Závěrem bych chtěl ještě uvést, že jsem z odborných pracovníků pro slovesné obory nechtěl dělat nějaké mučedníky (oni přece mají svou práci rádi, proto ji dělají), ale šlo mi především o zdůraznění jejího významu a obsaženosti — a uvážit i tu možnost, zda by práci v oblasti slovesných oborů v okresním kulturním středisku nemohli vykonávat pracovníci dva. Dále jsem chtěl nadhodit i některé náměty pro diskusi na stránkách Amatérské scény — jistě bude řada nesouhlasů, výtek — nebo dobrých rad. A o to v podstatě jde.

★

Otázku CO PRO SVOJI PRÁCI POTŘEBUJETE OD OKRESNÍHO NEBO KRAJSKÉHO STŘEDISKA A ZEJMÉNA OD PRACOVNÍKA PRO SLOVESNÉ OBORY? jsme zatím písemně položili asi dvanácti amatérům z Čech a Moravy a klademe ji zde všem, kteří by se k ní rádi vyjádřili. Dnes odpovídá jí Josef Doležal [na str. 21] a

František Klaška, Brno

Situace amatérského divadelnictví v Brně je v současné době značně neutěšená. Mnoho souborů zmizelo z prken vůbec, několik jich pracuje nepravidelně, a tak se dá říci, že v našem městě vyvíjejí pravidelnou činnost pouze dvě, tři amatérská divadla. Tento stav by tedy měl být východiskem, určujícím směr práce Městského kulturního střediska.

Protože však placený odborný pracovník nemůže nijak podstatně ovlivnit a upravit vztahy zřizovatel-soubor, domnívám se, že za současného stavu mu zbývá pouze jedna možnost, a to vyvinout maximální úsilí udržet alespoň tyto zbytky při životě, pravidelně navštěvovat soubory, zúčastňovat se zkoušek a odbornou radou práci ovlivnit, zúčastnit se představení a dalších akcí souborů, radit při sestavování dramaturgických plánů, být styčným důstojníkem mezi profesionály a amatéry, zkrátka být živou osou amatérského divadla v našem městě. Tato práce se nedá vykonávat od pracovního stolu kanceláře střediska, ale jen a jen v terénu, v přímém kontaktu se členy a vedoucími souborů. Všechny rady, pokyny a usnesení, byť sebelib myšlená, se míjejí účinkem, když se nepřevedou z teorie do praxe. Nemysleme si, že se lidé do souborů pohnou, kvantita možností rozšířila zájmy, a proto bychom měli střežit každého nového, a nejen nového člena, jako oko v hlavě a dát mu nejen možnost pro využití v souboru, ale také pro jeho co nejširší umělecký rozvoj. A rovněž zde by měli odborní pracovníci kulturních středisek pomáhat.

Na městském středisku je docela slušná knihovna her a odborné literatury, ale dosud ji využívá jen málo amatérů. Proč? Na to by měl dát odpověď především odborný pracovník střediska. Ten knihovnu obhospodařuje, knihy půjčuje a knihovně má dělat propagaci. Jeho by měl nezájem vyburcovat prvního.

Když tedy nakonec shrneme všechny požadavky, vychází nám docela jednoduchý závěr: více přímého kontaktu, osobních styků, více praktického zájmu a praktické pomoci a jsem přesvědčen, že se dá mnohé napravit a nepříznivý vývoj v amatérské divadelní práci nejen zastavit, ale dát vývoji i příznivější směr.

do zápisníku metodika

Které nejdůležitější adresy by měl mít pracovník pro slovesné obory vždy po ruce?

Helena Veitová, OKS Louny

Ústav pro kulturně výchovnou činnost, divadelní oddělení (Bořek Hrnčíř — vedoucí oddělení, loutkové divadlo; Eva Slováková — divadlo dospělých; Eva Machková — divadlo pro děti a dětské soubory, dětský přednes; Jaroslava Adamová — soubory mládeže, malé formy, amatérská literární tvorba; dr. Vítězslava Šrámková — umělecký přednes; Dagmar Dvořáková — zahraniční styky). Adresa pro písemný styk: Blanická 4, 120 21 Praha 2

Adresa pro osobní styk, telegramy a telefonáty. Sněmovní 7, Praha 1 — Malá Strana, tel. 53 48 41—5, 53 48 48.

DILIA, divadelní a literární agentura Adresa pro písemný styk: Vyšehradská 28, 128 24 Praha 2

Pro osobní styk — informační středisko a prodej za hotové — Celetná 25, pasáž „Luna“, Praha 1 — Staré Město, telefon 668 00, 668 01.

Vyžádejte si katalogy her a pravidelné zasílání „Zpráv DILIA“

Divadelní služba, n. p.

Adresa pro písemný styk: Masná 15, 110 00 Praha 1.

Půjčovny kostýmů — Ovocný trh 17, Praha 1 tel. 22 17 04, 22 36 91
Národní třída 40, Praha 1, telefon 26 25 71

Prodejna divadelních potřeb — Na Perštýně 14, Praha 1, telefon 24 07 28

Prodej látek a galanterie — Masná 15, Praha 1, telefon 672 04

Výrobní a půjčovna vlásek — Vodičkova 5, Praha 1, telefon 29 54 10

Zařizování a adaptace jevišť — 664 53 Újezd u Brna, okres Brno-venkov

Moravská ústředna, provozovna 441 671 31 Únanov u Znojma

Loutky všech typů a velikostí, rekvizity, vybavení loutkových jevišť. Vyžádejte si prospekt.

V. Šefránková v roli Ohniváka z prostějovské inscenace Jílkovy pohádkové hry

O B R A N A D Ě T Í

ZE ZÁVĚREČNÉ ZPRÁVY POROTY II. NÁRODNÍ PŘEHLÍDKY AMATÉRSKÉHO DIVADLA PRO DĚTI

„Ostrava má 300 000 obyvatel, 36 000 školáků a 3 divadla, která také hrají pro mládež...“, četli jsme v první větě prvního čísla dobře redigovaného Zpravodaje naší národní přehlídky. Jestliže víme o společenském významu divadla pro děti, je už tento statistický údaj dostatečně výmluvný. Ostatně stačilo být citlivým pozorovatelem toho nádherného publika přehlídky, aby se každému ochotníkovi stáhlo srdce před velikou zodpovědností pro tyto mladé lidi hrát!

Odtud nutně vede úvaha k společenskému smyslu amatérského hraní pro děti a jeho základní specifické odlišnosti. Zatímco v amatérském hraní pro dospělé dochází v moderní době k stálému posilování tzv. vnitřní složky smyslu ochotnické činnosti, tj. směrem k ochotníkům samým, kteří sebe realizují v této činnosti, na úseku hraní pro děti naopak vystupuje do popředí „vnější“ smysl této činnosti, její výchovné působení na diváky.

Z toho ovšem, zvláště ve světle posledních stranických dokumentů o výchově mladé generace, vyplývá pro kritiku samozřejmá povinnost náročnějších kritérií. V jejich světle je třeba na závěr stručně shrnout názory odborné

poroty na otázky co a jak hráli ochotníci na naší národní přehlídce — a jak jejich problémy souvisí s celkovou úrovní našeho ochotnického divadla a s jeho úkoly pro nejbližší budoucnost.

Ještě k těm kritériím: Mohli bychom se ovšem postavit na stanovisko, že je to vůbec ohromné, když v naší zemi obyčejní, jinak pracující lidé ve svém volném čase s nemalou obětavostí a nadšením hrají divadlo pro děti, mohli bychom se spokojit s tím, že dětem se všechna představení přehlídky líbila — že tedy je všechno v nejlepší pořádku a nemá smysl vytýkat nedostatky lidem, kteří hrají divadlo z libosti a jsou v civilu třeba výbornými učiteli, soustružníky nebo účetními. Ale jde o to, že české ochotnictvo už od dob Tylových samo dobrovolně na sebe přebírá úkol sloužit svému lidu, nebýt jen nezávaznou hříčkou, zábavou ochotníků, nýbrž vážným zájmem národním. Protože tato devíza — z vůle ochotníků samých — platí dodnes, musíme se učit dívat na výsledky svých snah kriticky a pochopit, že chuť hrát pro děti divadlo je sice předpokladem, ale sama o sobě nestačí splnit naše aktuální výchovné úkoly.

V celém českém ochotnickém divadelnictví se sice hraje pro děti hodně (až 50 % produkce), ale na nevalné úrovni. Hrají se špatné hry, představení bývají odbývána, režisérů je většinou méně zkušených režisérů, hraje v nich většina začátečníků, protože souborové hvězdy tento úkol podceňují pod heslem, že je to jen pro děti. Je celkem logické, že také na naší národní přehlídce se projeví některé znaky tohoto celkově neutěšeného stavu.

Zejména přehlídka ukázala na nedostatky v dramaturgické práci, pokud ji chápeme nejen jako výběr hry, ale i jako její dramaturgicko-režijní přečtení a ujasnění tvarové koncepce představení.

Na lavici obžalovaných — chceme-li mluvit v této soudní terminologii — za to neposazujeme jenom nadšené ochotníky, ale také ty, kteří jim mají pomáhat a vychovávat je, počínaje sítí metodických zařízení přes ediční činnost DILIA a konče třeba námi, členy nejrůznějších porot. Přitom však svalování veškeré zodpovědnosti jen na bedra např. DILIA je od ochotníků velmi laciné a alibistické. Jádro problému vidíme v ochotnickém podceňování dětského diváka, kterého chceme nejčastěji jenom pobavit — a to nenáročně a za každou cenu, říkajíce si, že by dítě stejně nic složitějšího a hlubšího nepochopilo. Ostravská přehlídka dala tomuto názoru pořádnou ránu, skoro bych řekl K. O.

Děti samy odhalovaly nelogičnosti v hrách, dosazovaly vlastní fantazii při hledání neexistující kontinuity předváděných příběhů, v jednom případě (u Čertových zlatých vlasů) si do hry vymyslely v ní neexistující etickou náplň! Svým dětským jazykem vyslovovaly požadavky na dramatickou příběhů, svůj protest proti věčně se opakujícím přímým nabádáním z rampy, aby se smály, bály, tleskaly, dokonce aby se jim ježily vlasy hrůzou! Svým neklidem při představeních a mlčením při diskuzi s psychology přesně upozorňovaly na hluchá místa her i nevyrazná místa inscenací. Prokázaly, že jsou schopny svým způsobem pochopit i tak závažné obsahové prvky her, jako jsou např. morální rodinné vztahy v Hrubínově hře Kráska a zvíře nebo motiv ušlechtilého sebeobětování v Jílkově Ohniváku a lišce Ryšce. Jsou schopny svým způsobem pochopit — ovšem pokud je tento obsah z jeviště tlumočen dostatečně výraznou, divadelní formou. Slovem: kdo sledoval psychologem vedenou činnost naší dětské poroty, musí se rozloučit s představou dítěte jako méněcenného diváka.

Věc má ovšem i svou druhou stránku: děčka nejsou schopna estetického soudu, jejich estetické citění se teprve vyvíjí. Nelze obhajovat uvádění kýčů argumentem, že se dětem líbí. Tady musí nastoupit náš vlastní estetický soud, naše výchovná hlediska, naše zodpovědnost za vývoj estetického citění dítěte. V tomto smyslu musí být dramaturgie v divadle dětí — jak to bylo formulováno na jedné z diskuzí — obranou dětí.

V každém případě jde o složité psychologické problémy vývoje dětského divadelního zážitku od chápání dějových prvků k chápání děje a dále k chápání jeho důvodů a smyslu — od víry ve skutečnost jeviště k uvědomění si jeho umělosti a konečně ke kritičnosti. Chceme-li pro děti hrát a stát se tak svého druhu partnerem v jejich výchově, měli bychom se rozloučit s naivní představou, že o dětech všechno víme, protože sami děti máme a sami jsme jimi byli. Zabývání se vědeckými poznatky o dítěti mohlo by přinést do našeho hraní pro děti úplnou revoluci.

Praxe ostravské psychologem vedené dětské poroty je na ochotnické frontě jedním z prvních pokusů o vědeckou analýzu současného stavu. Jedno ukazuje zcela jednoznačně — že více podceňujeme nežli bychom přeceňovali dětskou vnímavost. Tento poznatek, učiněný na národní přehlídce, platí ovšem dvojnásobně v terénu. Stejně je tomu s problémy dramaturgickými.

Ani s výběrem her jsme nebyli nadšeni — až na dvě vý-

jnky, už připomenuté hry Hrubína a Jílka, které jsou nespornými hodnotami. Na přehlídce se hrály jen pohádky. Samozřejmě, pohádková hra bude asi vždycky základem repertoáru pro děti, protože ideálně vyhovuje dětskému duševnímu životu celou svou poetikou, způsobem fabulace i tvorby charakterů, ideálně rozvíjí dětskou fantazii atd. Přesto mne znepokojuje, že se nevyskytl ani jediný pokus např. o romanticky dobrodružnou hru, nebo o hru s dětským hrdinou, nebo o uvedení některé z her domácích klasičtějších. I to je věrný obraz celkového stavu ochotnické dramaturgie pro děti. — Ale zůstaňme tedy u pohádek a zopakujme si, kde se při jejich výběru projeví největší problémy.

V pohádce Čertovy zlaté vlasy jsme marně hledali hlubší smysl a poslání, v Pohádce z Honzovy Lhoty je evidentní kompoziční i žánrová rozříštěnost, ve hře Kašpárek a loupežníci konstatovala porota vzájemně nepropojené a chatrně motivované situace vysloveně vnějškového charakteru, přímo inscenátory vybízející k tomu typu komediálního divadla, které povážlivě balancuje na samém pomezí vkusu.

Vážení, to jsou tři z celkových šesti titulů přehlídky, tedy padesát procent! A hledám-li společného jmenovatele těchto tří a desítek dalších textů, tolik oblíbených na ochotnických jevištích, nacházím je v nedostatku obsahu, v malé vůli k něčemu děti vést, provokovat je k myšlení a mravním soudům, nalézám je v neumělosti vytvářet divadlem pro děti emocionální pohodu. Slovem: v malé umělecké potenci, v neuměleckosti. S hrami tohoto typu nemůže ochotnické divadlo plnit požadavky ideové a estetické výchovy mladé generace, i když např. pražští inscenátoři Pohádky z Honzovy Lhoty učinili nemálo pro posílení slabého textu a nalezení možné polohy jeho inscenace. Pokud jde o pohádku jak zmizelo vodnické povolání, nezavíráme oči před nedostatky této adaptace dvou Čapkových próz, rádi však konstatujeme, že v podstatě stereotypní repertoárový obraz přehlídky rozšiřuje o typ uvolněného dramatického tvaru, navazujícího na divadlo malých forem a nechávajícího dost volného prostoru pro písničku na jevišti, českým dětem vždycky milou.

Přes některé výrazné úspěchy nemůžeme být plně spokojeni ani s úrovní režijní, scénografické a herecké práce. Nemohu-li zde opakovat podrobné analýzy všech inscenací, jak je denně prováděla porota, dovolte mi alespoň z ptáčích perspektivy konstatovat, že našim představením vcelku chybí dynamičnost, hudebnost (světlou výjimkou zde byla inscenace Krásky a zvířete), zvláště však radostná hravost, které bychom se asi měli na jevišti učit od těch, kteří sedí v hledišti. Tyto požadavky nechápejte, prosím, samoučelně, jsou to prostředky sdělování myšlenek a citů, jsou to nenásilné nástroje estetického poznávání skutečnosti.

Pohádka je výraznou metaforickou záležitostí. Přístup k ní se snahou po „realistické“, co nejsrozumitelnější formě vyjádření vede soubory zcela mylně k inscenačním zvyklostem starého, nemoderního divadla, zejména k starým malovaným iluzivním kulisám, které nejsou schopny provokovat fantazii dnešního dítěte.

★

Byly tedy na naší přehlídce jenom nedostatky? Naštěstí nikoliv. Přinesla dvě představení mimořádně dobré amatérské úrovně. U domácího porubského souboru jsme vedle scénografie obdivovali nejvíce odpovědnou dramaturgickou práci, která se nezalekla experimentu: přinést dětem složitou hru básníkovu! U Prostějovských zase odpovědnou práci režisérky a nemalý citový náboj představení. Ale také v řadě dalších představení byly alespoň prvky zasluhující si plně uznání, zejména herecké výkony mladých amatérů, výrazně nastupujících do souborů. Vynikající byla organizace celé přehlídky. Společně klady všech vystupujících souborů vidím ve sféře etické, v poctivém úsilí sloužit divadlem naší nejmladší generaci.

J I Ř Í B E N E Š

OSTRAVSKÝ IMPERATIV

V prosinci tomu bylo dvanáct let, kdy byl otevřen Dům kultury ostravsko-karvinských dolů. Tenkrát měla Poruba teprve padesát tisíc obyvatel a samozřejmě i řadu problémů, které výstavba takových sídlišť přináší jako nezbytný průvodní zjev. Dnes v Porubě bydlí bezmála sto tisíc lidí a jediné kulturní zařízení ROH už nestačí. Pro plné uspokojení ročního průměru více než tři set tisíc návštěvníků je v našem Domě kultury už nedostatek kluboven pro zájmovou činnost i pro konání kursů.

Třebaže jsme měli na zřeteli potřeby všech porubských občanů, zaměřovali jsme se stále intenzivněji na děti a mládež. A vsadili jsme dobře! Tak jsme si za tu dobu vlastně vychovali nové návštěvníky, kteří se s naším Domem kultury seznámili důvěrněji a rádi sem pravidelně přicházejí.

Zd. Buchtová, ředitelka Domu kultury

Národní přehlídka amatérského divadla se pořádala v Ostravě poprvé. Zdejší kulturně výchovní pracovníci a příznivci této formy uměleckého projevu mají však dokonalou organizaci a uspořádáním přehlídky položit základ k jejímu každoročnímu opakování v snad nejmladším československém městě, ve městě dětí, v Ostravě-Porubě. Tento zájem velmi iniciativně podpořily i přední ostravské průmyslové závody a organizace převzetím patronátů nad jednotlivými zúčastněnými soubory. Národní podnik Výstavba OKD převzal do symbolické péče domácí soubor Divadlo Domu kultury OKD, ostravský Bytostav zase soubor Scéna z Kralup nad Vltavou. Dopravní podnik města Ostravy měl patronát nad souborem pražských druhů z povolání — souborem Kulturního domu Dopravních podniků hl. města Prahy, Hutní montáže pečovaly o soubor z Kraslic, Moravské chemické závody o soubor DK Dukla Pardubice a národní podnik NHKG Ostrava navázal přímý styk s Divadlem Hanácké obce ZK ROH Železárný Prostějov.

Zpravodaj Národní přehlídky

Opravdu tolik nejde o individuální ceny a uznání. Důležitější jsou celkové klady, společné všem souborům II. národní přehlídky: navzájem si fandily, neobjevovaly se obvyklé trapné projevy vzájemné nevráživosti. Spolu se seminaristy a vynikajícími ostravskými organizátory (od nich by se měli učit i organizátoři Jiráskova Hronova, splnili své rozsáhlé úkoly na jedničku s hvězdičkou!), spolu s jevištními techniky, s porotci a s celým velkým personálem porubského Domu kultury vytvořili zde ochotníci velké lidské sou-

ručenství, kolektiv zaměřený jediným, společensky potřebným směrem: dát svůj příspěvek výchově naší mládeže.

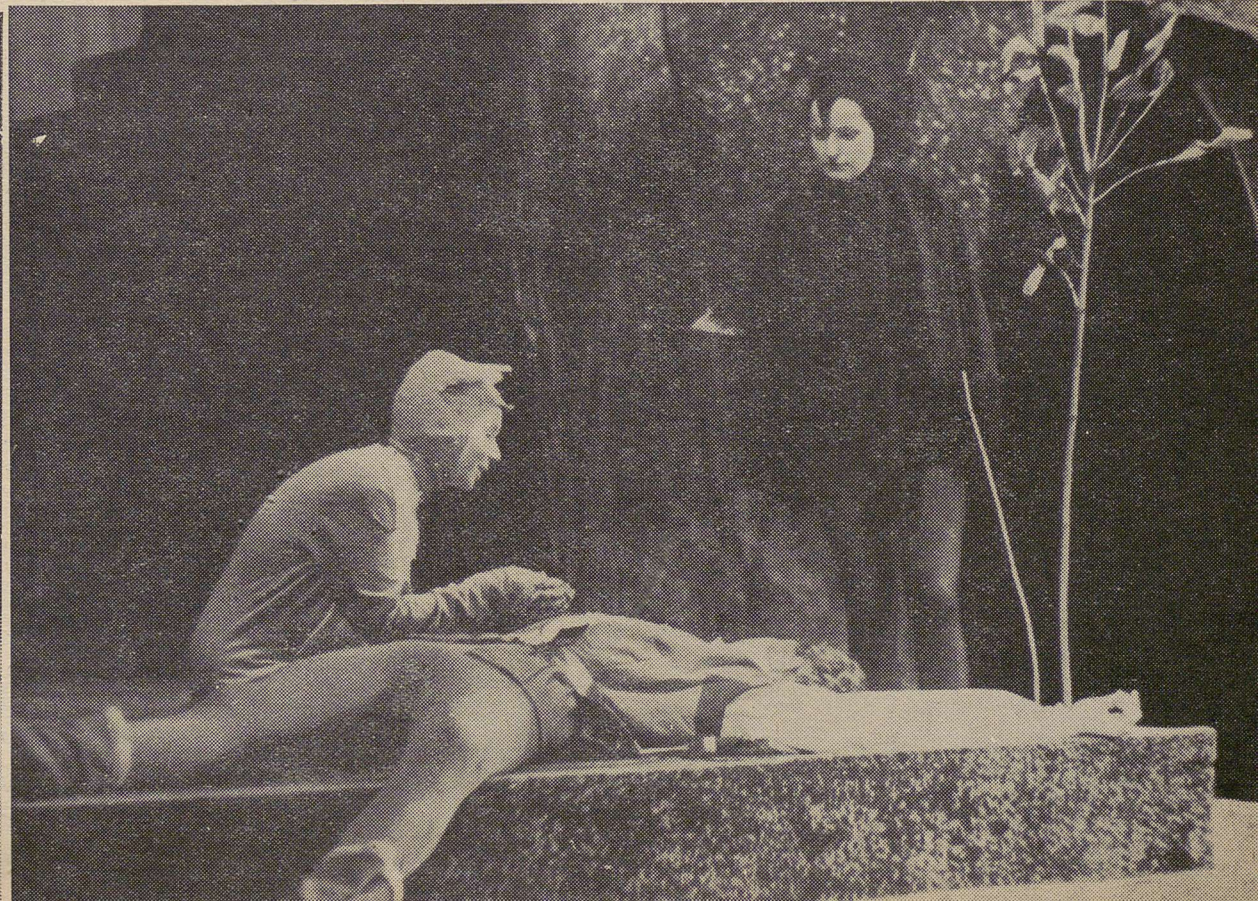
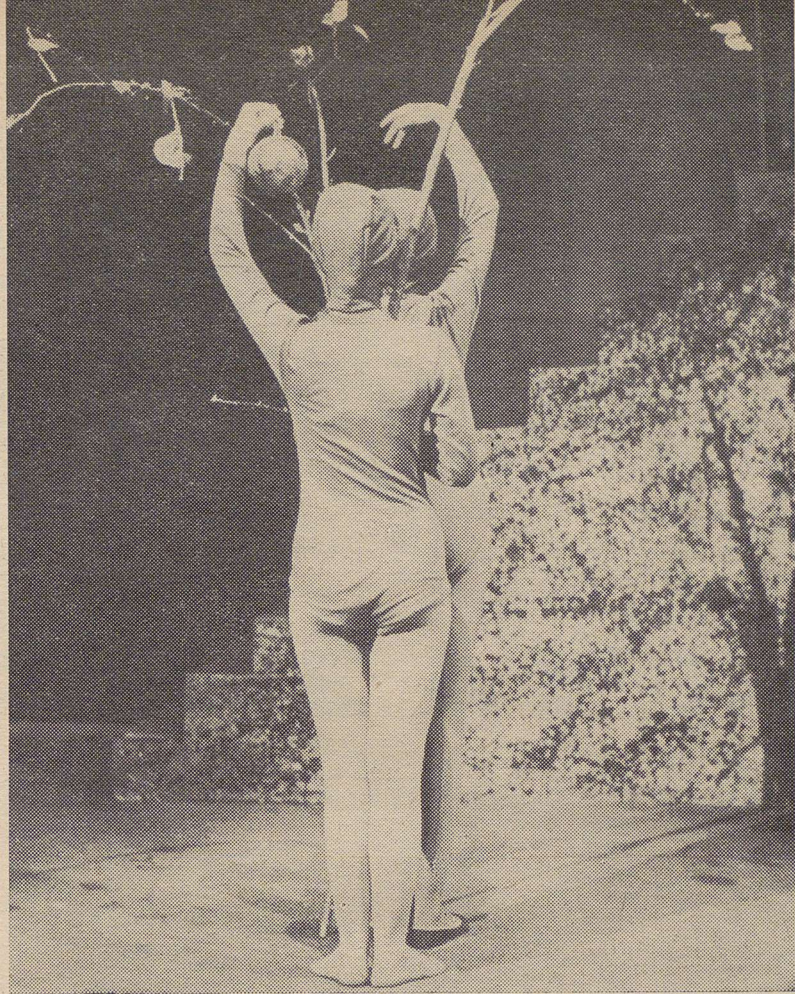
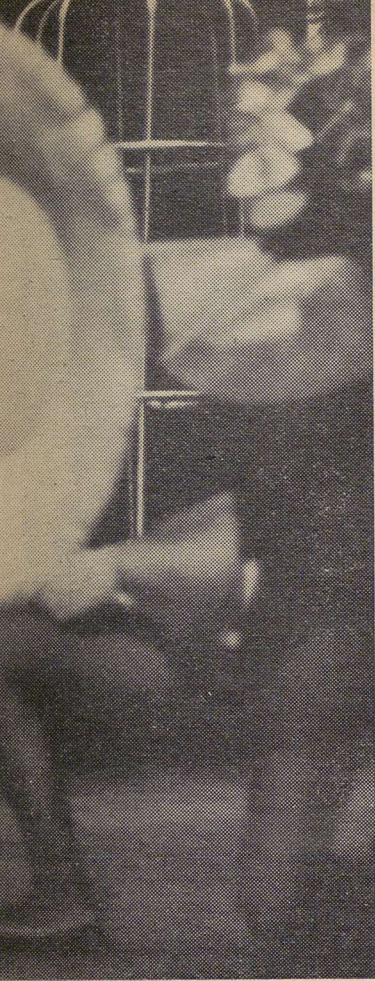
Společné klady všech vystupujících souborů vidíme ve sféře etické, ve výrazném momentu nesobecké služebnosti. Divadlo pro děti není pole cti a slávy, nesbírají se zde medaile ani hronovské vavříny, nejsou tu zpravidla ani velké lesklé herecké role, jediným uznáním bývá krátký potlesk dětí. Přesto je nás stále více, kdož věříme, že stojí za to hrát pro děti dobré divadlo. A je mezi námi stále víc mladých lidí. Nástup mladé generace, který je charakteristický pro současný stupeň vývoje celého našeho amatérského divadla, je na úseku divadla pro děti přímo markantní. Jsou to v zřetelích většinou mladí lidé, kteří si nehrají na Mistry, kteří jsou vděční za odbornou kritiku, kteří se chtějí něčemu naučit. Věříme v tuto nastupující generaci, cítíme spoluzodpovědnost za její divadelní vývoj a těšíme se na její budoucí úspěchy. Věříme v nemalý společenský význam ochotnického divadla pro děti a ostravská Národní přehlídka 1973 měla by se také pro nás všechny stát signálem kvalitnější práce, řízené kategoričným imperativem: jen to nejlepší divadlo pro naše děti!

Ze závěru poroty

Nahoře a vpravo dole
záběry
z prostějovské inscenace
Ptáka Ohniváka
a líšky Ryšky,
dole vlevo
M. Veselá a F. Sembera
z porubské inscenace
Krásy a zvířete

KŘESLA ZA SCÉNOU

Křesla za scénou... Jsou připravena u každého nástupu na jeviště. Postupně v nich sedí národní umělkyně Jiřina Šejbalová mezi výstupy, když nerozdává na jevišti smích, když nehýří před obecněm mladistvým temperamentem, když jí člověk nevěří, že hraje postavu odpovídající jejímu věku, když si všichni myslí, že tato „mladice“ se musí do své role vžívat, aby jí obecenstvo věřilo, že je na jevišti babičkou.

Návrat ze scény a zachytíš bolestný vzdech při dosednutí, uvidíš bolestí staženou tvář. Každý z nás, amatérů, jsme někdy museli odehrát představení, když jsme byli nemocní. Angina, zvýšená teplota, někdy výron v kotníku nebo poškozené hlasivky. Víme, kolik nám dalo práce soustředit se na hru. Proto všichni prožíváme lítost nad bolestmi národní umělkyně, která plní svůj slib daný nymburským ochotníkům a hraje s nimi „Košílku“.

Za scénou se snaží všichni pomoci, nechybí lékaři nymburských nemocnic ani zdravotní sestra. Nymburské obecenstvo je nadšeno. První představení jsou vyprodána tři neděle před

premiérou, pak další během jediného dne vyhlášeného předprodeje, dvě následující bez plakátů, jen na ohlášení. Národní umělkyně se podřizuje zájmu obecenstva. Ví, že bude trpět, ale nechce způsobit zklamání svým ctitelům. Na jedno z představení se dostavuje autor hry Otto Zelenka a netají se svým uznáním.

Celý soubor prokazuje národní umělkyni všemožnou péči. Mezi pěkné chvíle patří kouzelné projížďky podzimní krajinou po okolí Nymburka a večery po prvních představeních. Národní umělkyně vypravuje svoje bohaté zážitky a zkušenosti. Přibližuje nám velké televizní role i okamžiky z natáčení vrcholných scén známých filmů. Vzpomíná na oblíbené režiséry.

Druhou stránkou tohoto setkání je vlastní divadelní práce. Přes křesla za scénou odmítá Jiřina Šejbalová pouhé přízpůsobení se nacvičenému představení. Nechce sedět při zkoušce. Neustále vrací výstupy. Rada stíhá radu, připomínka připomínku. Dovede zvýšit hlas, dovede se rozezlít, když se vše hned nepodaří. Pak však hned rozzáří obličej: „Vidíte, že to je takhle

lepší!“ A zase dál: „Tohle nedělejte takhle. Počkejte si... musíte přitvořit!“ „Já to nechci kvůli sobě, ale kvůli vám. Je škoda vtipu.“

Zkrátka po šestihodinové zkoušce odcházíme všichni velmi unavení. Jen Jiřina Šejbalová jakoby zapoměla na bolest: „Teď už to bude dobré. Ráno si hru zopakujte a až to budete mít načisto udělané, přijďte pro mne do hotelu a uděláme si generálku.“ To ráno byl den premiéry. Zkoušeli jsme čerstvě zafixované připomínky trochu upevnit v paměti. Pak ve 12 hodin začala pravá generálka, která přejala v žádaném tempu. Chvilí jsme se vydýchali a začali se líčit na večerní premiéru. Dopadla nad všechna očekávání. Úspěch, jaký Hálkovo divadlo při činohře už dávno nepamatuje!

Sejdeme se v lednu již na desáté repríze. Národní umělkyně Jiřina Šejbalová dojatě říká: „Při setkání jste mi přáli, aby se mi mezi vámi líbilo. Dnes vám mohu říci, že jsem mezi vámi byla šťastná jako už jsem dlouho nebyla. Nechala jsem mezi vámi kousek srdíčka a v lednu si pro ně mezi vás přijedu.“
JAN PAULŮ

KOLIK SOUBORŮ JE NA NOVOJIČÍNSKU ?

V červnu minulého roku jsme v našem okrese začali se systematickým ověřováním počtu ochotníků, evidováním souborů, vedoucích atd., a to závaznou formou, s podpisem a razítkem odpovědného funkcionáře odpovědné organizace. V Amatérské scéně č. 7/1973 píšete, že v roce 1970 je Nový Jičín mezi pěti okresy s nejhustší sítí divadelních souborů, o několik rádek níž stojí, že v současné chvíli v něm pracuje toliko šest souborů.

Po uzávěrce výše zmíněné akce vyšlo najevo, že je v současné době na

okrese Nový Jičín dva a čt klasičských souborů s nepřetržitou činností, nebo s činností na rok přerušenou (přestavba sálu), a sedm souborů MJF. Celkový počet ochotníků: klasičské soubory — 460, MJF — 55.

Další tři klasičské divadelní soubory, a to Ženklaava, Příbor, Polouvsí, se chystají v tomto, ale nejspíše v příštím roce zahájit přerušenou činnost. Rovněž počet MJF nelze považovat za definitivní. Tedy údaje, které nejsou slučitelné s vašimi závěry.

Provedli jsme rovněž dotaz u odboru kultury ONV Nový Jičín za léta 1971/72. Hlášení z MNV za rok 1971: 37 divadelních souborů, 764 členů, 229 vystoupení. Za rok 1972: 33 souborů, 773 členů, 129 vystoupení. — U těchto čísel je možno předpokládat určitou „statistickou“ nadsázku. Reálný odhad let 1971/72 se pohybuje mezi 20—25 soubory a 550 až 600 ochotníky. Pokládat číslo šest v kolonce počet divadelních souborů v letech 1971/72 za skutečnost je absurdní. Z tohoto důvodu vás žádáme o zveřejnění skutečného stavu amatérského divadla na našem okrese.

OKRESNÍ KULTURNÍ STŘEDISKO
V. Adamcová, ředitelka

POZNÁMKA REDAKCE: S radostí zveřejňujeme opravu a za omyl se omlouváme. Ujistujeme pracovníky na Novojičínsku i jinde, že opravami tohoto druhu, které dávají o stavu našeho ochotnického divadla lepší obraz, bychom docela rádi potiskli celé číslo.

V SADSKÉ OŽIVÁ DIVADLO

Na podzim proběhla ustavující schůze divadelního odboru Osvětové besedy v Sadské, na které se vzpomínalo na někdejší činnost ochotnického souboru. Divadlo zde má nemalou tradici, vždyt první dochovaný plakát je už z roku 1873! Byla přerušena v r. 1961, kdy se v Sadské hrálo naposledy.

MNV v Sadské si zaslouží pochvalu — bez jeho pomoci by ochotnické divadlo těžko obnovovalo svoji činnost. Na ustavující schůzi, již se zúčastnil i předseda MO KSČ, přislíbil tajemník MNV, že rozpočet Osvětové besedy bude posílen zhruba o částku padesát tisíc korun. Oživující soubor bude prozatím zkoušet v místnosti, kde zkouší a hraje loutková scéna, později mu však bude vyhrazena jedna místnost v budově kina. MNV ve svých výhledových plánech počítá s adaptací sokolovny na kulturní sál. Zatím bylo poměrně velkým nákladem adaptováno divadlo v místním kině.

Diskuse, jak už to bývá, když se sejdou lidé od divadla, proběhla ve veselých vzpomínkách a nikomu se z přátelského ovzduší nechtělo odejít. Okresní kulturní středisko Nymburk přeje i touto cestou členům ochotnického souboru v Sadské do nového začátku mnoho vytrvalosti, pile a houževnatosti, protože bez těchto vlastností nemůže ani dnes ochotnické divadlo žít.

B. VOSÁHLOVÁ

DVĚ JUBILEA

V těchto letech se často setkáváme s různými jubilejními oslavami souborů. O stoadesetileté historii ochotnického divadla v Mýtě na Rokycansku jsme už psali. Aby byl obraz ochotnického divadla a jeho vývoj v těchto končinách úplný, chtěl bych připomenout ještě dvě další jubilea. Nedaleko Mýta je obec Medový Újezd a Holoubkov. Také zde završují stoletou tradici ochotnické činnosti.

Medový Újezd je malá vesnice. O to cennější je soustavná divadelní tradice. Základy k této historii kladla Hospodářsko-čtenářská beseda, která v obci působila a která byla také pořadatelkou různých kulturních a společenských akcí. Ztratila se bohužel obecní kronika, v níž je historie poměrně dobře zachycena. Ale stále ještě žije v obci celá řada lidí, kteří mnohé z dějin ochotnické činnosti udržují v paměti. Díky jim víme, že první divadelní představení hry Vesnické dítě bylo zaznamenáno 28. srpna 1873. Od té doby se divadlo v Medovém Újezdě hrálo každoročně. Začátkem 20. století zanikla činnost Hospodářsko-čtenářské besedy a divadlo se stalo součástí činnosti sportovního klubu SK Čechie. Po 1. světové válce byla v obci založena DTJ, která iniciativně podchytila ochotnickou činnost. Po rozpuštění DTJ za německé okupace vznikl v obci spolek divadelních ochotníků (okolo roku 1940), který se po Soběslavské konferenci zapojil do místní Osvětové besedy.

To je stručná historie. Důležitá však je vlastní kulturní a společenské poslání, které divadlo v obci plnilo a plní. Soubor uvedl ve své historii celou řadu her Tylových, Jiráskových a dalších autorů české klasiky. Na jevišti se objevily také Schillerovy Úklady a láska a Čapková Matka. Ze sovětské dramaturgie Gusjevova Sláva. Soubor zná mentalitu svého obcenstva. Spolupracuje při různých společenských a kulturních výročích a připravil už také celou řadu zábavných pořadů. Hezkou tradicí v obci je každoroční ochotnický ples a dětský karneval. Z tohoto stručného výčtu jistě vyplývá, že činnost souboru pomáhá vytvářet v obci osobitou kulturní atmosféru. Sté výročí své činnosti oslavil soubor důstojně a za živého zájmu svého obcenstva hezkou divadelní přehlídkou, na níž uvedl dramaturgii Jiráskových Psohlavců a na kterou přátelsky pozval další soubory z okresu: z Holoubkova, Mýta, Radnic a Zbiroha. Věřme, že tato významná akce přinese další podněty k tomu, aby ochotnická tradice v Medovém Újezdě zůstala živá.

Z Medového Újezda do Holoubkova je asi 20 minut pěšky. Také holoubkovská tradice má svůj půvab a vůni. U jejích začátků nestál nikdo menší než Jindřich Mošna, který každoročně trávil divadelní prázdniny ve Staré

hospodě v Dobřívě, poblíže Holoubkova, u rodičů své ženy. Potuloval se lesem, sbíral houby a rád chodil mezi lidmi také do Holoubkova. A když se místní nadšenci rozhodli založit ochotnický spolek, podněcoval jejich snahu a také si po jeho založení s Holoubkovskými zahrál. V archivu souboru je dodnes mnoho písemných památek a Mošnových dopisů.

Také tradice v Holoubkově je živá. V posledních letech jsou Holoubkovští pravidelnými účastníky národní přehlídky vesnických divadelních souborů ve Vysokém nad Jizerou. Také oni zkoušejí různé formy práce: divadlo poezie a divadlo pro děti a mládež. Vzhledem k tomu, že soubor je v současné době konzolidovaný a tvoří ho dobrá parta, lze očekávat, že oslavy stého výročí, které připravují na letošní rok, budou v Holoubkově významnou oslavou nejen tradice místní, ale oslavou ochotnické divadelní práce vůbec.

FRANTIŠEK ŠTĚPÁNEK

ÓDA NA SLUHU JOSEFA

Nemalou zásluhu na převratu mého myšlení posledních dnů má sluha Josef. Tedy ne můj, nýbrž pana doktora Jaroslava, respektive jeho zpanštělými choutkami a divadlem posedlé ženy Kláry.

Kdysi jsem viděl „Blázinec v 1. poschodí“ v provedení silvestrovském a tím jsem si tuto frašku vlastně chybně zařadil. Lze ji inscenovat i dnes: jako satiru s hořkou příchutí odhalovaných slabostí, libůstek a nicotností některých z nás, kdož... však je čtenář zná, řekl bych těch, kdož na to opět mají.

A tak sto šest let stará Šamberkova divadelní bláznivina zásluhou vynikajícího sluhu Josefa — neboť je to právě on, kdož bere na sebe úlohu mstitele — vám v Dělnickém divadle DK Královopolských strojřen v Brně zahýbe nejen vydatně bránicí, ale i závitky mozkovými. A divák jde z tohoto představení režírovaného byvším „Skřivanem“ Františkem Klačkou s pocitem, že viděl veselé, čisté, smysluplné a talentované divadelní dítko.

I herectví dozrává. Mirek Zlatohlávek, někdejší šašek z Pačkovy a Walletzského „Večera tříkrálového“, ztělesnil tentokrát zmíněného sluhu Josefa, jenž nastává neobytně ono zrcadlo pravdy. Jeho perfektnímu výkonu výborně sekundují i ostatní: Terka Lysická, Pavel Bednár, Jirka Nekuda i Karla Malenová.

Při kávě s předsedou DK Janem Vy-

kypělem jsem se dozvěděl, co chystá Dělnické divadlo napříště. Kromě dvou pohádek (každá má plánovaných 10 repríz) nastuduje soubor Casonovu hru „Stromy umírají vstoje“, dále Benedettiho „Třicet vteřin lásky“ a Katajevovu „Ztřeštěnou neděli“. V sezóně plánují asi 30 představení, která by mělo zhlédnout asi 13 000 diváků. Úctyhodné.

A tak by se vlastně moje óda na sluhu Josefa měla změnit na ódu na Dělnické divadlo v Brně, Králově Poli.

VÁCLAV MÜLLER

UŽITEČNÉ SETKÁNÍ

Přes osmdesát ochotníků z blanenského okresu se sešlo o jedné volné podzimní sobotě, aby se věnovalo vzdělávání i soutěžení v divadelní práci. Dopoledne i odpoledne vyslechli odborné semináře o jevištní řeči a tvorbě jevištní postavy pohybovými prostředky — přednášeli dr. Z. Dopita a prof. Marie Mrázková — a podvečer byl věnován soutěžení v přednesu monologů. Snímek zachycuje Miloše Novotného a Josefa Hemzala ze ZK Metra Blansko, kteří si dialogem z „Cesara“ V+W vybojovali v Letovicích „Čestné uznání“. Po večeri byli vyhlášeni vítězové a pro všechny uspořádalo OKS Blansko seznamovací taneční večírek pro divadelní amatéry.

Smutek poražených se brzy rozplynul, chuť poznat se vzájemně, pohovořit a zasmát se s těmi, kdož mají na Blanensku rádi amatérské divadlo a sami je aktivně vytvářejí, posléze slavila vítězství. A tak všichni doufají, že tak úspěšně zrežirované setkání v letovickém Sdruženém klubu pracujících bude mít každoroční reprízy.

V. M.

JDE O SYSTÉM POMOCI PROFESIONÁLŮ

Na pomoc profesionálních divadelníků ochotnickým souborům jsou názory různé. Ty negativní jsou ovlivněny skutečností, že ne jeden profesionál, neuspěvší ve své profesi, snaží se realizovat v souborech amatérských. Z této spolupráce je prospěch pramalý. Na straně druhé známe celou řadu profesionálních divadelníků, jejichž spolupráce pomohla jak ochotnickému souboru, tak samotné profesionálově tvorbě. Spolutvůrci nejzdařilejších inscenací posledního Jiráskova Hronova byli režiséři z řad ne

bezvýznamných profesionálních umělců a představení, na nichž se podíleli, se vyznačovala koncepcí, řádem a úrovní.

Vedení Krajského kulturního střediska Středočeského kraje se rozhodlo aplikovat pozitivní zkušenosti spolupráce člena Divadla E. F. Buriana Jaroslava Vágnera se Slánskou scénou i na jiné soubory kraje a vytvořit určitý systém pomoci profesionálů. Ve svém návrhu, který je v současné době konzultován, se rozhodlo institovat tým z řad profesionálních divadel-

níků, kteří by instruktážní formou pomáhali souborům při studiu her, počínaje dramaturgickým rozborem, přes konzultace s amatérským režisérem a návštěvníky různých druhů zkoušek až k premiéře a reprízám. Nejde tedy o to, aby profesionálové byli sami tvůrci amatérských inscenací, jde o jakousi jejich poradenskou službu souborům, ochotnickým režiséřům i okresním metodikům, kteří v souladu se svým plánem a po dohodě s instruktorem mohou zvat na

zkoušky zájemce i z jiných souborů svého okresu.

Aktiv těchto profesionálů se má scházet čtyřikrát do roka k projednávání problémů instruktáže i dramaturgie a vzdělávání režisérů kraje. O profesionální pomoc má právo žádat každý soubor Středočeského kraje prostřednictvím svého okresního metodika, který zvaží účelnost žádosti v daném případě. Odměny instruktörům jsou z prostředků KKS v souladu s platnou vyhláškou. Otázka proplácení cestovního není zatím vyřešena. Ostatně celá akce, byť se zrodila z reálných zkušeností a potřeb, je zatím stále ještě neznámou pevninou a první výsledky se neobjeví dříve než za rok.

MM

AUTORSKÁ SOUPEŤ

Ústav pro kulturně výchovnou činnost vyhláší na počest 30. výročí osvobození ČSSR

AUTORSKOU SOUPEŤ NA TEXTY MALÝCH DIVADELNÍCH FOREM

I. POSLÁNÍ SOUPEŤE:

Soutěž má podpořit aktivní zájmovou činnost souborů malých divadelních forem, pomoci jim při současném nedostatku repertoáru vytvořit nové programy, zejména v roce 30. výročí osvobození ČSSR. Do soutěže proto mají být zaslány práce zejména s tematikou osvobození ČSSR, se současnou tematikou, zabývající se zvláště problémy mládeže.

II. PODMÍNKY SOUPEŤE:

Soutěže se může zúčastnit každý občan ČSSR.

Soutěž probíhá v těchto kategoriích:

1. mikropovídka nebo monologický výstup
2. krátká scénka (agitka, skeč, satirická scénka apod.)
3. jednoaktovka (maximálně 30 stran)

Soutěž je neanonymní. Účastník soutěže může soutěžními pracemi obelstet všechny kategorie. Všechny práce musí být původní a dosud nepublikované. Do soutěže se přijímají práce psané strojem ve 3 exemplářích v českém nebo slovenském jazyce. Soutěžní práce se nevracejí.

Vyhlašovateli udělí podle rozhodnutí poroty tyto ceny:

I. kategorie	1. cena	2 000 Kčs
	2. cena	1 500 Kčs
	3. cena	1 000 Kčs
II. kategorie	1. cena	6 000 Kčs
	2. cena	5 000 Kčs
	3. cena	4 000 Kčs
III. kategorie	1. cena	10 000 Kčs
	2. cena	8 000 Kčs
	3. cena	6 000 Kčs

Kromě těchto cen se uděluje zvláštní cena za výrazně pokrokově angažovaný příspěvek ve výši 5000 Kčs. Porota si vyhrazuje právo některou z cen neudělit, případně cenu rozdělit nebo spojit a dále právo udělit čestné uznání ve výši od 3000 do 10 000 Kčs. Práce se jménem a adresou autora se zasílají na adresu: Ústav pro kulturně výchovnou činnost, Blanická 4, 120 00 Praha 2 nejpозději do 30. dubna 1974. Výsledky soutěže budou veřejně oznámeny v září 1974.

UKVC si vyhrazuje právo oceněné práce publikovat ve sborníku bez nároku na honorář.

Z DOMOVA

RAKOVNÍK Od 9. listopadu do 1. prosince min. roku proběhly VI. Wintrový hry rakovnické, na nichž vystoupil soubor ze Slaného se svou známou inscenací Brechtovy Matky, zbrožský soubor Sládek s Morálkou paní Dulské, dále nejdeký soubor Jirásek s muzikálem Kdyby všechny holky světa. Pražský Máj zde uvedl Hellmanové Lištičky a pro děti pohádku Není kocour jako kocour, Radniční Pugetův Bláho-vý čas a na závěr domácí divadelní soubor Tyl MěOB v Rakovniku večer nazvaný Breviál lásky a velkého přátelství, který ze světové poezie sestavil Sl. Cón.

SVITAVY Od 2. listopadu do 8. prosince proběhla národní přehlídka ruských a sovětských divadelních her, o níž můžeme referovat až v příštích číslech. Zatím uvádíme alespoň program: Bragin-sij-Rjazanov, Spolupracovníci (ZK Pal-Magneton Kroměříž) — Majakovskij, O tom (Divadlo Na okraji Praha) — Roščin, Valentin a Valentina (DSLK Bratislava) — Andrejev, Ten, který dostává políčky (KASS Poděbrady) — Gorkij, Falešná mluce (Rožnov p. R.) — Gogol, Ženitba (D pro 111 Č. Budějovice) — Losev, Malý Herkules (Vysoké Mýto) — Rannet, Kriminální tango (Tyl Chabařovice)

— Gogol, Mrtvé duše (Škoda Plzeň) — Švarc, Mořský car (Malé divadlo JKP Svitavy) — Bajdžijev, Souboj (Duha Rychnov n. Kn.) — Vampilov, Červnové loučení (domácí soubor).

NYMBURK Do programu VI. středočeských divadelních her byla vedle už známých inscenací kraje zařazena i domácí premiéra Gorkého Vassy Železnovové a pohostinské vystoupení bulharského divadelního souboru s hrou Upír.

PŘED PREMIÉRAMI V Táboře režisér J. Svoboda připravuje Čechovovy aktovky Na hlavní silnici a Námliuvy, ve Vítkovicích B. Křanovský Tajovského Ženský zákon, v Hronově J. Vavříčka Jiráskovu Vojnarku, v Jablonci n. N. A. Douba Ruz-zantého Koketku a S. Koucký Tylovu Drahomíru (a D. Holubová se Studiem mladých muzikál Dva pásci, z Verony),

v Libochovicích chystají Vampilovova Staršího syna a Zahradníkovu hru Sóló pro bicí (hodiny), v Karlových Varech režisér Honsa studuje Nezvalovy Milence z kiosku.

ÚPICE Jak jsme již v našem časopisu oznámili, letos v dubnu se ve východočeské Úpici uskuteční nový festival současné divadelní tvorby, vyjadřující se angažovaně k problémům dneška. Přinášíme snímek divadla Al. Jiráka v Úpici, kde se bude hlavní část festivalu odehrávat, a cítujeme z vyhlášených zásad festivalu: „Zúčastněné soubory mohou na náklady pořadatelů zhlédnout celý festival. Během týdenního pobytu má soubor možnost reprízovat svou inscenaci v jiném městě okresu Trutnov. V průběhu festivalu bude probíhat seminář o současném divadle na základě zhlédnutých před-

Úpické divadlo – dějiště nového festivalu

stavení. Hlavním cílem našeho festivalu je rozšíření zájmové umělecké činnosti v oboru amatérského divadla se zřetelem k prohloubení společenského a ideového působení ochotnické práce.“

PETROVICE Jednou z četných akcí ochotnických souborů v loňském Měsíci čs.-sovětského přátelství byla okresní přehlídka divadelních souborů v Petrovicích na Kutnohorsku. Vystoupily zde převážně zatím málo známé soubory TJ Sokol Paběnice (Edlís, Červen, počátek léta), OB Zbraslavice (Šamberk, Palackého třída 27), Gymnasium Čáslav (Gogol, Revizor), OB Mikuláš (Štech, Třetí zvonění) a OB Žleby (Soko, Život začíná znova).

BRNO Kvalitní metodické vedení zájmové umělecké činnosti ze strany osvětových zařízení neobejde se bez dobrého přehledu o tom, které soubory a jakého zaměření v současné době v příslušné oblasti vůbec pracují. Mít takový přehled průběžně není ovšem snadné: zájmová umělecká činnost je při veškeré péči o její stabilizaci značně mnohotvárná a pohyblivá, protože jednotlivé kolektivy z nejrůznějších (objektivních či subjektivních) důvodů zanikají a naopak se ustavují nové. Zásluhou brněnského Městského kulturního střediska S. K. Neumanna vyšel právě jako interní informativní materiál pro potřebu rozličných institucí krajského města, pořadatelů kulturních akcí a zřizovatelů Seznam souborů a kroužků zájmové umělecké činnosti v městě Brně. Soupis dává poměrně podrobný a přehledný obraz o jednotlivých formách zájmové umělecké činnosti v moravské metropoli, přičemž vždy uvádí též jméno a adresu vedoucího i zřizova-

tele toho kterého souboru. Evidována jsou tu různá tělesa hudební (dechové orchestry, cimbálky, taneční soubory, C & W skupiny, folkové, beatové a dixielandové soubory), pěvecká a taneční (soubory lidových písní a tanců dospělých i dětí, symfonické a komorní orchestry, kroužky společenského tance), dále oblast výtvarných projevů (filmaři, fotografové, výtvarné kroužky) a konečně obory slovesné. Podle tohoto přehledu působí v samotném Brně např. 7 amatérských divadel pro dospělé (Divadelní studio J. Skřivana, Svatoboj, Dělnické divadlo aj.), 4 divadelní kolektivy dětské (mezi nimi úspěšně Pírko J. Delongové), jako poslední mohykán ochotnického loutkářství soubor Jitřenka, dále 2 divadla poezie a malých forem (Divadlo X a Triangl) a pouhé 3 recitační kroužky na středních školách. Seznam brněnských souborů a kroužků ZÚC zachycuje celkem přes 200 kolektivů. Nehledě k dílčím nepřesnostem a případným změnám prozatím dobře poslouží všem, kdož v této oblasti na Moravě pracují, a snad pobídne jiná města a kraje k následování.

RADONICE Na programu Divadelního podzimu v listopadu min. r. byly Acharдова Idiota (Čapek Děčín), Grabowského Vlk, koza a kůzlátka (dětský soubor ZK ČSD Most), Gorkého Falešná mince (KDP Kadaň), Zaoralové Než opustíme starou školu (Maska ZDŠ Radonice), Brandona a Thomase Charleyova teta (Čapek Chomutov), Dismanova Tři medvídka (dětský, Čapek Chomutov), Dohnalova Černá vdova (Jirásek Vejprty), Valešův Výlet do Duhové země (Radonáček Radonice), Švarcovy Dva javory (Jirásek Vejprty) a Bajdžijevův Duel (Scéna Libochovice).

CHOMUTOV Divadelní soubor Karel Čapek ZK železničářů vykázal pro soutěž aktivity za divadelní sezónu 1972–73 tuto činnost: 18 divadelních akcí, z toho 4 premiéry pohádek, 13 repríz a 1 dětský divadelní karneval. Na zájezdech se hrálo 7 představení, činnost v Chomutově obsáhla 11 akcí. Všechny tyto akce zhlédlo celkem 4821 osob. Ostatní činnost divadelního souboru zahrnuje 26 akcí, na nichž 363 osob strávilo celkem 1807 hodin. Přípravě představení bylo v sezóně věnováno celkem 5480 hodin. Celkově bylo činnosti věnováno 7087 hodin.

KÚTNÁ HORA Na sklonku min. roku bylo slavnostním matiné a představením Čapkovy Matky oslaveno 130. výročí trvání českého ochotnického divadla v městě a 40. výročí otevření Tylova divadla.

LIBČICE Program X. Divadelního podzimu 1973: Čapek, Loupežník (Říčany), Vandenberghe, Hoší, dívky a psi (Revniče), Tyl, Strakonický dudák (Řevniče), Shakespeare, Veselé paničky (Ml. Boleslav), Schulze, Čertovy zlaté vlasy (Kralupy n. V.), Goldoni, Treperendy (Čelákovice), Stránský, Kašpárek a Šmidra v černém hradu (Kolín), Andrejev, Ten, který dostává políčky (Poděbrady), Lawler, Léto 17. panenky (Libčice n. V.), Makaricus, Neří kocour jako kocour (Máj Praha), Hellmanová, Liš-

tičky (Máj), Barč — Ivan, Matka (Klečenov, okr. Košice).

PRAHA 2. listopadu se sešel Národní oborový aktiv o problematice divadla hraného mladými lidmi a malých jevištních forem. Jako základní materiál posloužily obsáhlé teze k historii a současnému stavu oboru. V diskusi vystoupili metodici i někteří vedoucí souborů.

TUPADLY Krajské kulturní středisko St. KNV uspořádalo dvoudenní seminář pro vedoucí souborů MJF a divadel poezie. Setkání amatérů s profesionálními divadelníky ve volných besedách je jedna z možností, jak dělat semináře. Stane-li se takové setkání pravidelným, může být jen ku prospěchu amatérského hnutí.

DO KNIHOVNY Pozornosti dramaturgů a vedoucích souborů MJF doporučujeme na popud Ivana Vyskočila půvabnou knížku Moudří blázní (vydal Albatros 1973). Knížka historie, pohádek, povídek a veršů o moudrém bláznovství a bláznivé moudrosti poslouží co inspirativní materiál. Lidová postava moudrého blázna se objevuje v ústní slovesnosti i v literatuře celého světa. Komedialita moudrého bláznovství se stává klíčem k pochopení podstaty a funkce humoru. Také zamýšlení a rozprava pořadatele souboru E. Frynty jsou zasvěceným a pěkným počtením.

ze světa

V MAĎARSKU se stává ochotnické divadelnictví hnutím všech vrstev obyvatelstva. Soubory pracují při kulturních domech, na školách všech stupňů, v armádě a na závozech. Zřizovatelem divadelních souborů, které nepracují v kulturních domech, většinou bývá Komunistický svaz mládeže, Svaz pionýrů a v ojedinělých případech družstvo nebo odborová organizace na podniku. Hnutí má silně intelektuální charakter, protože největší počet členů souborů tvoří studenti, a to i v souborech pracujících při podnikcích. Odborně metodickým centrem v celostátním měřítku je Ústav lidové kultury. V jednotlivých župách pak župní kulturní ústředí. Poradenskou službu provádějí honorovaní odborníci spolu s funkcionáři hnutí. Vrcholným orgánem pro řízení je a dozor nad hnutím vykonává ministerstvo osvěty, osvětové odbory župních národních výborů za součinnosti s odbo-

rovými a mládežnickými organizacemi. Orgánem metodického řízení a koordinátorem celostátních akcí a soutěží je Celostátní operativní komise řízená Ústavem lidové kultury (jejími členy jsou zástupci ministerstva, mládežnických, odborových a dalších společenských organizací). Ústav lidové kultury vydává populární vědecké publikace, metodické listy a pořádá odborné konferenční. Divadelní soubor může vést jen ten ochotnický režisér, který má k této činnosti oprávnění získané před zkušební komisí Ústavu lidové kultury. Zkoušky se konají na závěr odborného školení. Honorář režisérů se pohybuje ve výši 300 až 1200 forintů měsíčně podle stupně dosaženého vzdělání (kategorie A, B, C) a délky praxe. Řadu akcí ochotnických divadelníků podporuje Svaz divadelních umělců a v řadě souborů pracují profesionální režiséři. Nejzávažnějšími akcemi jsou celostátní festivaly a sou-

těže pro různé typy souborů. Z nich nejvýznamnější je Celostátní divadelní festival Ifju Horváth István (István Horváth mladší), na němž v roce 1972 hostoval brněnský soubor PIR-KO. Festival se koná každý druhý rok a počítá se s pěti až šesti zahraničními soubory. V roce 1973 (v říjnu) byl u příležitosti oslav města Budapešti uspořádán festival za účasti souborů z řady socialistických zemí.

BUDAPEŠŤ Redakce časopisu Film-Színház-Muzsika uspořádala anketu s jednou jedinou otázkou: Co je podle vás dobré divadlo? Vybíráme z několika nejzajímavějších odpovědí (anketa nebyla zaměřena pouze na divadelníky!):

R. Trautmann (architekt): Dobré divadlo je takové, v němž můžeme jako diváci zhlédnout dobrou hru v dobré režii, a ještě k tomu dobrá hra je taková, která nepotřebuje samotných komentářů, bychom jí rozuměli.

T. Huszár (sociolog): Jako divák neuznávám jeden styl v divadle. Také si nemyslím, že o charakteru modernosti rozhoduje pouze forma. Jde především o to, o čem divadlo vypráví. Ani nejmodernější forma někdy nezakryje ubohost obsahu.

I. Király (historik umění): Odvolám se na G. Lukacze, který kdysi na podobnou otázku odpověděl, že „je důležité, aby to bylo umění, které chce něco ve světě měnit“. Podle mého soudu je divadlo povinno působit na diváka. Musí ho nějak zaujmout. Proto považují za dobré to divadlo, které se o tohle všechno nějak snaží.

L. Pál (fyzik): Dobré divadlo musí v divákovi vyvolat jeho vlastní touhu po formulování základních otázek lidského života. Dobré divadlo nás učí, dodává nám úplnosti životního pocitu, může nám způsobit radost nebo nás zarmoutit, vyvolat v nás otřes, nebo naopak probudit nadšení a chuť do života, ale vždycky to musí být ve jménu jedné myšlenky: lidského pokroku.

I. Zsolt (inspicient divadla): V mých očích by nejlepším divadlem bylo to, v němž by se sešli všichni ti nejlepší herci a režiséři, s nimiž jsem během uplynulých třiceti let měl možnost spolupracovat na scéně budapeštského ND.

K. Kazimír (režisér): Zpočátku jsem věřil, že divadlo může změnit svět. Vzhledem k událostem v Kosmu si nyní přeji, aby nebyl závislý vývoj světa příliš na divadle...

L. Gorková (výtvarnice): Za dobré považují takové divadlo, které se nebojí hledat a experimentovat a přitom jde ruku v ruce se zájmy společnosti.

G. Székely (div. historik): Divadlo musí držet krok s časem, v němž žije. Nesmí být ani muzeem, ani utopií.

REŽISÉR PETER BROOK — jehož jméno dnes v divadelním světě znamená pojem, se stal laureátem shakespearovské ceny za rok 1973, kterou uděluje Steinova západoněmecká nadace.

V PAŘÍŽI vyšlo koncem minulého roku první prozaické dílo dramatika E. Ionesca. Francouzský titul zní *Le Solitaire* (Opuštění). Podle názoru kritiků je to jen další z řady autorových bezvýchodných „kusů“. Hrdinou-vypravěčem je pětaticetiletý mladý muž, velmi podobný Bérangerovi.

NOVÝ ROŠČIN. Mladý sovětský dramatik Michail Roščin se stal u nás známý díky své sympatické hře *Valentin a Valentina*. Jistě se tedy i na našich scénách objeví jeho novinka, která měla koncem minulého roku premiéru na filiiální scéně MCHATU. Jmenuje se *Starý nový rok*, režíroval O. Jefremov.

V ŘÍMĚ ZEMŘELA ve věku 63 let známá divadelní a filmová herečka Anna Magnaniová. Začátek její slavné cesty počíná v roce 1945, kdy vytvořila hlavní roli v Rosseliniovi filmu *Řím*, otevřené město. Naši diváci ji naposledy viděli v biogramech v drobném záběru Felliniho filmu *Roma*. Naše televize ji právě nedávno představila hned třemi jejími díly. Ve všech bylo její herectví strhující, přirozené a hluboce lidské. Odešla jedna z nejlepších hereček dneška!

PETER HANDTKE, známý západoněmecký dramatik, napsal novou hru. Jmenuje se *Nerozumní vymírají* a bude mít premiéru v Wiesbadenu a později také Frankfurtu.

ARMIN MÜLLER (NDR) napsal novou hru, která má titul *Sedmero pánů*. Ještě v tomto roce bude mít premiéru ve Výmaru.

VACHTANGOVOVO DIVADLO z Moskvy vystupovalo v říjnu minulého roku pohostinsky v Budapešti. Uvedli Pogodinovo drama *Muž s puškou* a slavnou inscenaci *Gozzihho Princezny Turandot*, kterou kdysi se souborem nastudoval sám Vachtangov. Madáckému divadlu oplátí moskevskému souboru návštěvu v prvních měsících tohoto roku.

Na loňském Jiráskově Hronovu upoutala pozornost návěstěvníků inscenace již poněkud opomíjeného a kdysi známého holandského sociálního dramatu **Loď jménem „Naděje“**. Od smrti jejího autora Herrmana Heijermanse uplynělo letos padesát let, tudíž bude hra devízově volná. A jako taková i vítaným přínosem do ochotnické dramaturgie. Je to hra s ostře viděným společenským konfliktem mezi chudými rybáři a jejich zaměstnavateli, s několika herecky zajímavými charaktery. Loď jménem „Naděje“ má i dnes po tolika letech co říci o světě, v němž bída, dřina a zmařené životy jsou na jedné míse vah, zatímco na druhé bohatství a moc (10 mužů, 6 žen).

Oba další tipy z divadelních novinek DILIA jsou komedie, a to komedie ze starých zašlých časů rytířských.

První z nich, **Don Jean aneb Strašlivý hodování**, napsal nedávno předčasně zemřelý český spisovatel a dramatik Jaroslav Tafel, dobře známý pohlučáčům rozhlasových her. Napsal ji podle zlomků staré donchuánovské hry, kterou pod názvem *Strašlivé hodování* nebo *Don Jean*, mordýř svého pana bratra Dona Carlose v poslední čtvrtině 18. století opsal, přeložil či sám podle nějakého zhlédnutého představení napsal Jan Norbert hrabě z Pöttingu a Persingu. Dílo navozovalo na tradici německých lidových donchuánovských her. J. Tafel vyšel tedy ze stylu této tvorby, přizpůsobil jí i jazyk hry, jenž je stylizovaně archaický, odpovídající literárním památkám z 18. století. Snad proto bude klást jinak nepřilíhš obtížná komedie zvýšené nároky na paměť herců. Ale určitě by v ní nalezl zalíbení i některý typický studentský soubor. Jinak z kostýmů netřeba mít obavy. Jde o stylizované dílo, takové mohou být i kostýmy. (10 mužů, 3 ženy, malý kompars.)

Ani u posledního tipu by vás neměla odradit otázka, do čeho herce obléci. Stačí trochu fantazie s trochou povědomí o historickém kostýmu. Protože vtipná a živá komedie starého španělského romantického autora Juana Eugenia Hartzenbusche **Juan z Vinic** není žádnou přísně historickou hrou. Její hrdina se rozhodne po mnoha smutných zkušenostech, že napříště bude v životě všechno dělat naopak, než mu přikazuje srdce, a kupodivu mu to vychází, protože svět je plný šalby a klamů a život jedna velká komedie. Juan z Vinic tedy potřebuje především šikovného režiséra, schopného vytvořit představení ve svižném rytmu, a soubor s mladickým elánem a chutí trochu roztočit život na jevišti i v hledišti. (6 mužů, 2 ženy, malý kompars.)

J. E. HARTZENBUSCH: JUAN Z VINIC

Juan: Nemám schopnosti, ano, nemám schopnosti... Stal jsem se šafářem u jednoho pána, ale protože jsem ho nechtěl šidit s jeho paní, ta se přičinila, že mě vyhodil na ulici. Stal jsem se úředníkem v notářství; ale protože jsem se nechtěl dopustit podvodu, šéf mi poradil, abych si nalezl jiný způsob obživy, protože prý nejsem schopný pro vyřizování právních záležitostí. Je tohle neschopnost, nebo jsem plnil jen svou povinnost?

JAROSLAV TAFEL: DON JEAN ANEB STRAŠLIVÝ HODOVÁNÍ

Don Jean: Ó to je láska, když se penízky odpočítávají, jako bys v koních handloval!
Don Carlos: Jen lotr nebo blázen s penězi neopatrně nakládá. Však proto také ani po našem pantátovi, ani po strejčku don Robertovi dědit nebudeš.
Don Jean: Tvým přičiněním, ty věrneji milovníku!

Pondělí, John Gabel Borkman, St. divadlo Ostrava. Náhodná cesta na náhodné představení. Mám v ruce svědomitě vypravený program, vzdělaný a poučený, nasvědčující tomu, že dramaturg dr. Matějček se o Ibsenově tvorbě dokonale poučil. Jemná a výstižná je úprava bulletinu, kterou navrhla stejně jako kostýmy představení velmi dobře Věra Faberová. Vališova scéna je už méně nápaditá a celé představení usvědčuje spíše klasika, že v této hře není jeho síla. Holubův rozložitý Borkman má váhu i zajímavost, vynikající je ušlápnutý písař Foldal [znamenitý záskok Horákův!], ženské party D. Veselá (Ella) a J. Froňková (Borkmanová), jsou pouze obecně kultivované. Viděl jsem od talentovaného režiséra J. Zajíce lepší představení. Že by se s touto hrou nedalo udělat víc? Ne-li, proč ji tedy hrát?

Úterý, Molière Lidé obtížní anebo Votravové, Činoherní studio Ústí n./L. V jednom měsíci přivezou tři svá poslední představení do Prahy, kde jim pohostinství ochotně poskytl Divadlo Na zábradlí. To je dobře. Ústecký soubor má za svou dvou či tříletou dobu existence dobrou pověst a diváci se jen hrnuli, neboť malá divadla mají u nás tradičně diváckou sympatii. Chundelova režie Molièrova textu, charakterizovaného v podtitulu „komedie-balet“ je nápaditá, energická, vychází z nekonečného množství převleků několika málo herců, což je zábavné a ke koukání a k zulfání jen do první poloviny. Zvlášť když zjistíme, že vynikající Václav Helšus, herec, který by mohl svůj vtíp rozdávat, nemá kolem sebe již tolik spojenců. Zapamatujeme si Uršulu Klukovou i Jelenu Šebestovou, ale brzy ztrácíme přehled v syžetu hry a z drápkovité komedie se stává dobrá zábavná maškaráda, vycházející z přemíry všeho. Napadá nás, proč tzv. malá divadla vycházejí obvykle na počátku své cesty spíš z destruktury struktury než z řádu. Spíše žízňivě touží po volném prostoru a svobodné divadelní formě než by přišla s vlastním principem a řádem. Nebo jsme my diváci málo pozorní a nevidíme, co vidět máme? Ale i tak — díky režiséru Chundelovi za pěkný večer!

Středa, Truman Capote Luční harfa, Realistické divadlo. Z novely vznikla hra. Velice lidský příběh o potřebě lásky mezi lidmi, o kráse odvahy bojácných leč čestných lidí. O lásce, která ničí. A o nové lásce, která opět dává naději. Nikdy jsem doposud neviděl režirovat K. Palouše tento typ her. Mám k představení tisíc a jednu výhradu, je rozdrobené, mozaikovité, až zdlouhavé, ale stejnou tisícovku a jednu radost mám z toho, že když večer skončí, rád zapomínám na chyby, nedotaženosti a s dojetím odcházím domů. Myslím na autora, kterého známe z poslední doby jako tvůrce „krutých“ děl, myslím na režiséra, který stejně jako my touží již ve zralém věku po lidskosti, harmonii a respektu lidských hodnot. Zbývá útržkovitě ještě zaznamenat pěkné herecké výkony a miniatury — Horákova soudce Coola na prvním místě, Dolly Talbovou v podání Jany Dítětové, herečky, která jde výš od role k roli, musím se zmínit i o Kateřině Crookové jak ji hraje M. Marešová a rád zaznamenávám i hereckou kresbičku holiče, jak ji stvořil Bohuš Pastorek. Padesátiletý americký autor patří k těm, kteří mají odvalu říkat na adresu své společnosti pravdu. A je na místě, že my o jeho nekonformní postoj víme.

Čtvrtek, Jean Tardieu Memoriály admirála Memoriála, Činoherní studio Ústí n./L. Výtečný večer, vtípný, chytrý, zábavný i poučný, scénicky přehledný, většinou dobře hraný. Opět znamenitý Václav Helšus, jemuž obecenstvo pražského Divadla Na zábradlí, kde soubor v říjnu hostoval, rádo tleskalo. Pan Tardieu je sedmdesátník, autor řa-

dy scénických miniatur a jako takový velmi vhodný k volnému převyprávění, o němž se režijně i autorsky pokusilo hned několik tvůrců současně. Byli to podle bulletinu: K. Bednář, E. Bezděková, J. Chundela, V. Landa, F. Schorm, J. Sochovský a I. Vyskočil, jehož humor diváci zvláště ocenili. Herci na scéně byli V. Helšus, U. Kluková, P. M. Vaněk, D. Balounová, J. Khain a další. Ty které jsem jmenoval, se mi líbili. Všechno bylo na svém místě, vkus i vtíp, ironie, satira, zábava i poučení. A smysl toho všeho? Naučné obrázky ze života lidiček, kteří si hrají vyprávěním až strašidelných vyprávěnek, které jsou na pohled jenom fantastní, ve skutečnosti však velmi poučné. Typ divadla, jakým Činoherní studio je, musí mít určitou volnost struktury i vyjádření, neboť co mu není dáno na technice a prostoru, to musí dohnat fantazií a nápaditostí.

Pátek, A. Volodin Pět večerů, Činoherní studio Ústí n./L. Třetí a poslední pohostinské představení roku 1973 na pražské půdě. Už jsem o něm psal. V Mostě, kde jsem ho kdysi viděl, mělo větší spojení s mladým publikem, pražské obecenstvo hru zná a není tak spontánní. Ale i tak bylo tohle představení, režírované šéfem souboru J. Chundelou, skvělou ukázkou toho, že Činoherní studio dovede výtečně udělat i Volodina, že dovede vyloučit tohoto autora po svém, jako tvůrce dílka hledajícího cesty člověka uprostřed lidí. A štěstí, co je vlastně štěstí? Něco v nás, co je krásné a co jsme schopni udělat pro druhé. Netroufám si zobecňovat, kam toto malé divadlo jde, řekl bych spěchá, ale je zřejmé, že jde zdravou cestou a že mu diváci drží palce. I v Praze.

Sobota, Shakespeare Zkrocení zlé ženy, Divadlo P. Bezruče, Ostrava. Nápaditá scéna O. Schindlera padne diváku první do oka. Pak skvělá Kateřina v podání Johany Tesařové, moderní, jednoduchá, půvabná ženská bez herecké pózy. Její Petrucio je naproti tomu spíš kovboj, stoický ledový, panovač a prázdný hloupý mužský. A moc lituji všechny dívky, paní a ženy, jimž se odevzdanost Kateřiny předkládá k následování. Neposlechněte své vladaře ani v nejmenším! Režie J. Janíka mne nicméně zaujala a celek představení je dobrý. Prokazuje se, že Janík je pro Bezručovce dobrou posilou, řečeno sportovním jazykem. Na představení je hodně vnějšího, většina hereckých výkonů nemá potřebnou sílu, ale to je starý problém tohoto sympatického divadla. Mladému publiku se představení velice líbilo a z duše prožívali ten soubor mladého páru, vlastně mladých párů. Neboť zkrotit ženu, ať je to saň nebo ne, není jen tak!

Ales Fuchs

STALO SE PO UZÁVĚRCE

Po uzávěrci tohoto čísla časopisu skončila ve Svitavách Národní přehlídka ruských a sovětských her. Největšího úspěchu na ní dosáhla Stálá scéna z Rožnova pod Radhoštěm s inscenací Gorkého hry Falešná mince.

Vyhovujeme naléhavé žádosti pořadatelů a oznamujeme, že letošní 17. Divadelní festival v Napajedlích se bude konat ve dnech 20.—27. dubna. Přihlášky na ZK Slavia-Fatra Napajedla adresujte do konce ledna!

Se zpožděním se dovídáme, že odešla dr. Klementina Rektorisová. Čest její památce!

KAPITOLKY o jevištní mluvě

ZDENĚK ŠTĚPÁNEK:

„Podobně je tomu s hlasem. Víte jistě všichni, že jevištní mluva vyžaduje zvláštní školení, jak ve výslovnosti, tak ve výrazech, v rytmu i v síle. Vymluvit velký monolog vyžaduje zase určitou fyzickou námahu, zejména když mu chceme dát zaznít přesně, když mu dáme výraz, který vyžaduje i dokonalou stavbu.“

(Z knihy *Herec, Praha 1961, s. 38*)

Ríká se, že herecké umění je umění prchavé, že je to umění okamžiku. A přece v nás mimořádný výkon dobrého herce zanechává často hluboký dojem, dává nám zážitek, který si neseme celým životem, ke kterému se nejednou ve vzpomínkách vracíváme.

Obyčejně však při hodnocení hereckého výkonu zapomínáme, že jedním z hlavních prvků, které se podílejí na vytváření velké herecké osobnosti, je přesná, dokonalá dikce. K této dokonalé dikci se však dobrý herec musí vědomě propracovat. Z. Štěpánek ve výše citované knize na jednom místě upozorňuje na to, že herec nemá jen hrát, ale především dobře mluvit.

Je nám vždy líto, vidíme-li — zejména na našich amatérských scénách — herce s přirozeným hereckým talentem, výborného mimicky i pohybově, ale mluvícího nejasně a nevýrazně, se špatným přízvukováním, hlasem přeskakujícím do nepřirozené polohy, s neekonomickým rozdělením dechu. Nejhorší je ovšem herecký projev nerozumitelný z důvodu špatné a ledabylé artikulace.

Každý adept hereckého umění by měl mít alespoň základní znalosti o technice mluveného projevu: o správném zacházení s mluvními orgány a zvukovými prostředky řeči, vědět něco o těch složkách řeči, které tvoří nedílnou součást při mluvním výkonu: o respiraci (dýchání), fonaci (vznik a tvoření hlasu) a artikulaci (tvoření hlásek a hláskových spojení).

Základní podmínkou dobré dikce je přesné tvoření hlásek mateřského jazyka. Jde o to, uchovat obecně uznávanou podobu hlásek, opírající se o společenskou tradici. Mohlo by se zdát samozřejmé, že dospělý uživatel mateřského jazyka nemá po této stránce žádné vážnější nedostatky. A přece v praxi tomu tak není; setkáváme se s četnými závadami a deformacemi hlásek, které vznikají jejich nesprávným tvořením. Většinou jsou to buď vady řeči přenesené z doby dětství (např. tzv. „ráčkování“ nebo nesprávné tvoření hlásky ř), nebo vznikající i dodatečně, nesprávně nasazeným umělým chrupem (např. příliš ostré nebo naopak příliš tupé sykavky). Řada z těchto vad se dá napravit velmi lehce vhodným cvičením, v obtížnějších případech je třeba se obrátit na příslušnou logopedickou nebo defektologickou poradnu. Byla by škoda, aby člověk s malou a snadno odstranitelnou vadou řeči ztrácel tím možnost uplatnit svůj talent a nadání na jevišti.

První zásadou herecké přípravy je tedy osvojení techniky mluveného projevu. Dokonalé zvládnutí kultivované dikce, prostě všech deformací běžných v denní konverzaci — praxi předpokládá také znalost normy spisovné výslovnosti — ortoepie (od řeckého orthos = správný, epein = mluvit).

V české výslovnosti je řada rozdílů a kolísání, kterých si ani nepovšimneme v každodenních rozhovorech, které se však stávají nápadnými, jde-li o nějaký druh projevu veřejného a jsou naprosto nevhodné na jevišti (např. středočeská otevřená výslovnost samohlásek i a o; zejména

u mladší generace slyšíme věd, devadlo, literatura, pokoj, prasím místo spisovné výslovnosti vid', divadlo, literatura; pokoj, prosím).

Tak jako se psaná podoba jazyka řídí závaznými pravidly, obsaženými v Pravidlech českého pravopisu, tak i spisovná výslovnost má svá pevná pravidla. Normativní spisovná výslovnost — ortoepie — se týká výslovnosti jednotlivých hlásek, hláskových spojení, slov, vět-ných úseků, vět, správného přízvukování i frázování souvislé mluvené řeči.

Zvláštní pozornost je třeba věnovat nácviku správné výslovnosti samohlásek, které jsou jádrem slabiky a tím i nositeli tónové kvality řeči. Souhlásky jsou oporou srozumitelnosti textu: Stanislavskij přirovnává výslovnost k řece, v níž souhlásky jsou břehy a samohlásky voda. Bez čisté artikulace samohlásek se stane z řeky bláto.

V současném i klasickém dramatu se setkáváme také s řadou slov cizího původu, s jejich výslovností si často nevíme rady. I výslovnost cizích slov se v češtině řídí závaznými pravidly, která je třeba znát.

Zásady pro správnou dikci jsou tedy náročné. K umění jevištní řeči i k prosté kultivované dikci je třeba theoretických znalostí i vypěstované technické dovednosti. Je třeba vycvičit mluvidla k dokonalejší kultuře hlasu a získat zautomatizované návyky přesné artikulace a ortoepické výslovnosti. Prostě to vyjádřil J. A. Komenský: „Mluvit se učíme mluvením.“

Reč, mluva — je hercův hudební nástroj. Zacházet s ním tak, aby výsledný účín byl co nejpůsobivější, předpokládá nepřetržitý, trpělivý a kontrolovaný výcvik.

Dr. JIŘINA NOVOTNÁ-HŮRKOVÁ, CSc.

CO POTŘEBUJEME OD METODIKA

Na otázku ÚKVC (viz str. 9) odpovídá

Josef Doležal, Děčín

1. Udržování a doplňování odborné knihovny včetně dozařitelných divadelních časopisů. Systematické vedení knihovny divadelních textů. Shromažďování a třídění Zpráv DILIA, skript a dostupných přehledů dramaturgie. Tím ušetří kulturní středisko režisérům nepředstavitelné množství času a může podstatně ovlivnit dramaturgii souborů.

2. Zprostředkování styku vyspělých souborů kraje a pokud možno i mimo kraj, organizace diskusí s odborníky.

3. Umožnění zájezdů na různé přehlídky. Péče o přehlídky vůbec a podpora pořadatelů v přípravě nových festivalů a přehlídek. Souborům se tak zvyšuje možnost dalších repríz, jsou vedeny k přetahování inscenací do nové sezóny, umožňuje se jim porovnávání vlastní úrovně s ostatními soubory a není zanedbatelná ani morální vzpruha pramenící z účasti na festivalu. Vysílání vedoucích souborů, režisérů, předních herců nebo dalších perspektivních pracovníků na přední festivaly a jejich semináře.

4. Maximální využívání a realizace nápadů a námětů členů souborů, prezentovaných v našem kraji většinou formou návrhů OV SČDO. Nedovedu si představit kvalitní činnost v okrese či kraji bez dobré spolupráce a vzájemného porozumění OKS nebo KKS a OV či KV SČDO.

5. Popularizace ochotnické činnosti ve sdělovacích prostředcích.

6. Trvalé a systematické připomínání všech dokumentů o zájmové umělecké činnosti všem státním orgánům i masovým organizacím, aby ZUČ byla i morálně zrovnoprávněna s ostatní veřejnou činností.

7. Sledování stavu jevišť v okrese, jejich vybavení, ochrana před další devastací. Organizování odborných konzultací při výstavbě nových kulturních domů či úpravě existujících.

Svoje příspěvky k této problematice — krátké, věcné, podnětné — zasílejte na adresu Ústavu pro kulturně výchovnou činnost, divadelní oddělení, k rukám s. E. Machkové, Sněmovní 7, 118 22 Praha 1.

Z repertoáru Arkadije Rajkina

(Scénky z autorské dílny Girnjary přeložila R. Pochová)

OPRAVDOVÁ LÁSKA

VIKTOR: Vůbec ti nerozumím, Kosfo. Co bys ještě chtěl? Přestaň už na to myslet!

KOŠTA: Přestaň! To se snadno řekne. A co když mě opustí? Co pak?

VIKTOR: Aby ti jazyk zdřevěněl! Proč by tě Lenočka měla opustit? Vždyť tě přece miluje. Sám to víš nejlíp.

KOŠTA: Víš. A co z toho?

VIKTOR: Jak to — co? Měl by ses radovat, že máš takovou ženu — a hotovo. A nechat tu svou pitomou filosofii být.

KOŠTA: Ach Vífo! To je neuvěřitelné, jak ti život připadá jednoduchý. A zatím je nesmírně složitý. Například ty říkáš, že mě Lenočka miluje. Souhlasím. Miluje. A taky proč by ne! Teď jsem mladý, více méně zajímavý, ani ne moc hloupý. Dost vydělávám. V práci si mne váží. Tak proč by mě neměla milovat?

VIKTOR: Správně.

KOŠTA: No, však povídám: Takhle může milovat každý. A já bych chtěl, aby mě měla ráda — ne pro tohle.

VIKTOR: A pro co by tě měla milovat?

KOŠTA: No jen tak, pro nic. Pro něco — to může každý. Ale já chci opravdovou lásku. Chápeš to? A miluje mě opravdově? Tomu nevěřím. Je připravena z lásky ke mně podstoupit oběť? Je ochotna jít se mnou na kraj světa? Nevím.

VIKTOR: Tak se jí zeptej.

KOŠTA: Už jsem se ptal.

VIKTOR: Nu a?

KOŠTA: Říká, že ano.

VIKTOR: Tak co se trápíš? Všechno je v nejlepším pořádku.

KOŠTA: V nejlepším pořádku... A co když mě klame?

VIKTOR: Což jsi za pět let nepoznal, jaký je to člověk?

KOŠTA: Jak to poznáš? Celých pět let žijeme jako holoubci. Ani jednou jsme se nepohádali. Ani jediná nepřijemnost doma nebo v práci...

VIKTOR: To je přece výborné!

KOŠTA: Co je na tom výborné-

ho? Člověka přece poznáš v neštěstí, a u nás, jako na zlost, je všechno v pořádku! Víš, když se holím, tak mě někdy napadne — co kdybych si uřízl nos... Jak by se ke mně Lena chovala pak?

VIKTOR: Nu a co?

KOŠTA: Víš, je mi lito nosu. Bez nosu, to jistě i ty chápeš...

VIKTOR: Tak co vlastně chceš, Kosfo?

KOŠTA: Vífo! Uvěřit v její lásku! Kdybych jen věděl, jak to udělat?

VIKTOR: Ty to nevíš? Ale to je přece jednoduché.

KOŠTA: Vífo! Nevtipkuj, pro mne je to příliš vážná záležitost!

VIKTOR: Tak poslouchej. Udělej to takhle. Přejdeš domů a řekneš: takhle a takhle, mám velké nepřijemnosti v práci. Přehadili mě do nižší služební třídy. Budu mňí brát. A není vyloučeno, že budu muset odjet někam mimo centrum.

KOŠTA: Nu a co?

VIKTOR: Co? Všechno! Ihned poznáš, co a jak. Jestli začne křičet, že jsi jí zničil život, pak tě nemiluje. A jestli se k tobě přimazlí, polituje tě, začne tě utěšovat — pak tě má ráda. A je to.

KOŠTA: Správně. Je to jasné. Vřelý dík, Kosfo! Tak tedy dnes se všechno dozvím... Buď... anebo...

VIKTOR: Všechno bude v pořádku! Lenočka tě má opravdu ráda. Tak zlom vaz! Večer přijdu a všechno mi povíš. (Otevře se opona. Pokoj. Lenočka si zpívá a prostírá. Vejde zamračený Košta a zastaví se u dveří)

LENA: Kostiku, co je s tebou? Nejsi nemocný?

KOŠTA: Ne. Nic mi není.

LENA: Tak co se stalo? Vždyť jsi bledý jako stěna!

KOŠTA: Nic.

LENA: Co nic?

KOŠTA: Nic není. Všem uko-

LENA: Netrap mě, Kosfo! Tak už řekni, co se stalo?

KOŠTA: Zkrátka... mám nepřijemnosti.

LENA: Opravdu?

KOŠTA: V práci... přehadili mě...

LENA: No zaplať pámbů! A já si už myslela, že se stalo něco hrozného!

KOŠTA: Budu teď mňí brát.

LENA: Neber si to tak k srdci, Kostiku! Půjdu znovu do práce.

KOŠTA: Vlastně... vyhodili mě z práce.

LENA: Vyhodili? A za co, Kosfo?

KOŠTA: Hm... Tak... za opilství.

LENA: Ale vždyť ty vůbec nepiješ!

KOŠTA: Piju!

LENA: To není pravda! Ty přece nemůžeš vodku ani vidět!

KOŠTA: Já... já piju pitralon...

LENA: Ale já tě za všechna ta léta neviděla opilého!

KOŠTA: Piju v práci. Tam také bývám opilý.

LENA: Kosfo! Ty jsi teda alkoholik! Jsi vlastně nemocný člověk! Bože můj! Za to můžu já, nevšimla jsem si toho. Musíš se léčit, okamžitě. Hned zítra půjdeme k doktorovi. (Pauza) Kosfo, a neděláš si ze mne legrační!

KOŠTA: Ne.

LENA: Tak proč jsi vždycky byl na tabuli cti, proč ti dávali přémie, proč tě zvolili do výboru?

KOŠTA: Hm... protože se mě báli.

LENA: Proč by se tě báli?

KOŠTA: Protože jsem na všechny psal anonymní udání. A oni to tušili...

LENA: Kosfo! Ale to je přece podlé!

KOŠTA: Proč podlé? Mně se to líbí...

LENA: Ach, co to říkám! Vždyť ty jsi nemocný člověk! To všechno je z alkoholismu. Víš co, Kosfo, ujedeme odsud někam strašně daleko. Ty se tam budeš léčit. Změna prostředí.

Noví lidé. To tě rozptýlí. Vyléčíš se a bude z tebe člověk...

KOŠTA: Už je pozdě...

LENA: Proč pozdě?

KOŠTA: Už mě nepustí. Půjdu před soud.

LENA: Před soud! Za co?

KOŠTA: Za defraudaci.

LENA: Kosfo!

KOŠTA: Byly to odborářské peníze. Dva tisíce. Všechno šlo na pitralon.

LENA: Bože můj... A vědí to všichni?

KOŠTA: Hm... víš... zatím ještě všichni ne. Ví to jen předseda odborové organizace.

LENA: Co budeme dělat? Kosfo, a kdybychom prodali všechny nábytek, můj kožich, šaty, střevíce a ty bys vrátil peníze? Myslíš, bylo by to možné, Kosfo?

KOŠTA: Ne, předseda s tím nebude souhlasit!

LENA: Půjdu k němu sama a vysvětlím mu, že jsi nemocný, že jsi v podstatě čestný člověk...

KOŠTA: To nepomůže. On mě nenávidí.

LENA: Nenávidí? A proč, prosím tě?

KOŠTA: Hm... víš... stýkal jsem se s jeho ženou...

LENA: Kosfo, tys mě podváděl?

KOŠTA: Podváděl.

LENA: Jsi podlecl! Mízero! Ničema! Pět let se takhle přetvařovat! Bože můj! Koho jsem to milovala! Opilce! Defraudanta! Děvkařel! Ty ubožáku! Já ti věnovala celou duši, srdce. A ty!... Ne, nechci být s tebou už ani okamžik pod jednou střechou! [Nahází věci do kufru]

KOŠTA: Leno, já...

LENA: Nemluv se mnou! Nepokoušej se mě vyhledávat. Už nikdy nechci vidět člověka, který zničil můj život... (Odejde. Vejde Viktor)

VIKTOR: Nu tak jak?

KOŠTA: (tiskne mu ruku) Vřelý dík, příteli! Konečně jsem pochopil, že mě nemiluje!

PODLE ŠABLONY

Na lavičce sedí muž s červeným kočárkem a uspává dítě. Zpívá přitom. Přijde druhý muž, oblečený stejně, má stejný kočárek. Zpívá ukolébavku na stejnou melodii.

PRVNÍ: Já jsem tvůj táta, ty můj syn,

dohromady rodina.

A—a—a, a—a—a,

a—a—a, a—a—a.

DRUHÝ: Až se pěkně projdeme, vrátíme se domů zas.

Je tu prosím volno?

PRVNÍ: Až nám, synu, vyrostěš, do školy tě pošleme...

Ťufufutu — Ťutata,

máma se nám zpozčila.

DRUHÝ: Titititi — titutut,

kyslík patří k životu.

PRVNÍ: Nějakou jinou melodii neznáte?

DRUHÝ: Nelíbí se vám snad?

PRVNÍ: To bych nechtěl tvrdit,

ale nemám rád šablonu.

DRUHÝ: Já jí taky nemiluju. Zpívejte něco jiného, mně se má melodie líbí. (Oba začnou zpívat tutéž melodii. Rozzlobeně přestanou.)

DRUHÝ: (ukazuje na kočárek prvního): Nebojí se?

PRVNÍ: Čeho?
DRUHÝ: Červené barvy.
PRVNÍ: A vaše?
DRUHÝ: Napřed se bálo, ale teď si už zvyklo.
PRVNÍ: Proč by se bálo? Kočárek jako kočárek.
DRUHÝ: No ovšem! Jako požárni stříkačka na kolech!
PRVNÍ: Nelíbí se vám? Tak proč jste si ho kupoval?
DRUHÝ: A to jsem snad měl nosit dítě v aktovce? To musí být ale pěkní pitomci, co vyrábějí tyhle kočárky! Stejný tvar — a všechny červené!
PRVNÍ: (uraženě vstane) Za toho „pitomce“ můžete být předvolán na milici!
DRUHÝ: A co se čertíte? Vy přece nejste žádný pitomec!
PRVNÍ: A kdo tedy, podle vás, jsem? Já totiž vyrábím zrovna tyhle kočárky.
DRUHÝ: (vstane a uklání se) Tak to jste vy? Velmi mě těší. Jenom otázku: co vás to napadlo, natírat je červenou barvou?
PRVNÍ: Představte si, s vámi jsme se zapomněli poradit. Můžete si ten svůj natřít ultrafialově nebo infrazeleně. Já nejsem Picasso, abyste věděli! Já vyrábím na pásul. Dostali jsme sto tun barvy, tak natíráme, pokud nám vystačí.
 (Během rozhovoru vozí První muž kočárek kolem lavičky, Druhý dělá totéž. Pak postaví kočárky a nervózně chodí mezi nimi)
DRUHÝ: Vy si natíráte! Jeden kočárek jako druhý, podle šablony, ale na spotřebitele se vykašlete.
PRVNÍ: (ukáže na kočárek) Tak ať si spotřebitel stěžuje! Co tu na mne křičíte?
DRUHÝ: Já jsem taky zákazník!
PRVNÍ: Kupte si, když máte peníze. A když nechcete kupovat, nemusíte! Ale nekřičte. Pláče vám dítě.
DRUHÝ: (dívá se střídavě z jednoho kočárku na druhý) To není moje, to je vaše dítě.

PRVNÍ: Copak to je můj kočárek?
DRUHÝ: Můj to není.
PRVNÍ: Ovšemže je to váš! Můj je tenhle.
DRUHÝ: Dovolte, berete si cízí dítě!
PRVNÍ: Hluboce se mýlíte! Tohle je moje dítě. Část mého těla, jak se obvykle říká.
DRUHÝ: Ne, vy se hluboce mýlíte! Tohle je část mého těla!
PRVNÍ: Cože? Vysmíváte se mi? Já poznám své dítě se zavřenými očima. Jen se podívejte — žluté plymó. Zbytečně bychom se hádali.
DRUHÝ: Žluté plymó má přece moje dítě.
PRVNÍ: Idiot!
DRUHÝ: Koho tím míníte?
PRVNÍ: Idiot je ten, kdo vyrábí tyhle žluté dětičky.
DRUHÝ: Za toho „idiota“ můžete dostat přes hubul!
PRVNÍ: Proč, prosím vás?
DRUHÝ: Protože ty žluté dětičky vyrábím já.
PRVNÍ: V jiné barvě je neumíte šít?
DRUHÝ: Děláte, jako byste tomu rozuměl. Vyrábím na běžícím pásu! Dodali nám žluté hedvábí, tak šijeme, pokud je máme.
PRVNÍ: Šijete? Sekáte to podle šablony! Kvůli vám jsme si málem popletli děti. Ještě dobře, že moje má růžovou košilkul!
DRUHÝ: Co mi tu povídáte za nesmysl? Moje má růžovou košilkul!
PRVNÍ: To není možné! To je neuvěřitelné! Zaplaťpámbu už to mám! Dudlík se zeleným kroužkem!
DRUHÝ: Nedotýkejte se cizích věcí! Tohle je můj dudlík!
PRVNÍ: Se zeleným kroužkem?
DRUHÝ: Ano, se zeleným kroužkem!
PRVNÍ: Čert aby vzal tyhle šablony a celou jejich standardizaci! Jakou barvu má váš povijan?

DRUHÝ: Žlutou.
PRVNÍ: (už nemůže dál) Správně. Můj je taky žlutý.
DRUHÝ: (také u konce sil) Což abychom to vzali všechno po pořádku? Vy tvrdíte, že tohle je vaše dítě?
PRVNÍ: Ano, tvrdím.
DRUHÝ: Jinými slovy, tohle je moje dítě?
PRVNÍ: Patrně ano.
DRUHÝ: Když jste o tom tak přesvědčen, tak si vezmu tohle dítě. Mně je to úplně jedno.
PRVNÍ: Co to znamená — „úplně jedno“? A co když je to moje dítě?
DRUHÝ: Jak to, vaše? Vždyť jste právě teď povídal, že je to moje dítě!
PRVNÍ: Já už toho napovídám! Musíme se v tom orientovat. Vezmu si dítě a celý život se budu trápit: dědičný alkoholismus a kdoví co ještě!
DRUHÝ: Tak dobrá. Moje dítě se vám nelíbí, tak si vezměte svoje a jděte!
PRVNÍ: A taky že půjdul! Vezmu a půjdu... Ale které si mám vzít?
DRUHÝ: Přece musí ve vás být otcovský cit, jak se říká, no — instinkt.
PRVNÍ: Abych se přiznal, otcovský instinkt moc nemám. Radši si vezmu tu, které zbude.
DRUHÝ: Vy jste ale otec! To je prostě víře nepodobné!
PRVNÍ: Říkáte „nepodobné“? Už to mám! Děti se vždycky někomu podobají! Musíme se pozorně podívat, a je to.
DRUHÝ: Vy jste zlatý člověk! Tak se dívejte, pozorně se dívejte, já podle obličeje nikoho nepoznám... Tak co?
PRVNÍ: Tak se mi zdá, že... že se obě podobají vám.
DRUHÝ: Ale mě vůbec nezajímá, co se vám zdá! Nežertujete trošku nemístně?
PRVNÍ: Jaképak žerty! To je tragédie, žádné žerty! Bez dítěte domů nesmím.

DRUHÝ: (zamračeně) Máte pravdu, asi nic nevymyslíme. Vy si vezměte tohle, já si vezmu támhleto. Až vyrostou, pak už se v tom líp vyznáme.
PRVNÍ: Ale promiňte, já si vezmu tohle!
DRUHÝ: To nedovolím! Já jsem řekl první, že si ho vezmu!
PRVNÍ: Co se hádáte? Třeba ani není vaše!
DRUHÝ: Třeba. Ale zato vypadá nějak sympaticky. Podívejte se, jak na mne kouká! Tuťutu, broučkul!
PRVNÍ: To je toho, že se dívá! Děti se rády dívají na neznámé věci. Vidíte, teď se dívá na mne! Naňaña! Vidíte, reaguje na hlas.
DRUHÝ: Božínku! Na hlas! Že nás to ještě nenapadlo! Dívejte se, ale pozorně, které dítě bude reagovat.
PRVNÍ: Už se dívám.
DRUHÝ: Ženěčko! Ženěčko!... Tak jak?
PRVNÍ: Reagují obě. Moje je také Žeňa.
DRUHÝ: Jaká duchovní ubohost! To jste si nemohl vymyslet něco zajímavějšího?
PRVNÍ: Co teď můžu dělat?
DRUHÝ: Neměli bychom se obrátit na kriminálku? Tam se vyznají, mají tam psy...
PRVNÍ: Ať si vaše dítě očuchávají jak chtějí! Já už vím, jak své dítě objevím! Jevgeniji Ivanoviči! Jevgeniji Ivanoviči!
DRUHÝ: Geniální! Jevgenie Ivanovno! Jevgenie Ivanovno! (Oba napadne táž neocěkávaná myšlenka a ztichnou)
PRVNÍ: Jak, jak? Ivanovna?
DRUHÝ: Ivanovič? (Oba se vrhnou ke kočárkům, rychle se v nich hrabou)
PRVNÍ: Co tam máte?
DRUHÝ: Chlapečka.
PRVNÍ: A já holčičku. (Přenesou děti z kočárku do kočárku)
DRUHÝ: Sláva bohu!
PRVNÍ: Ašpoň na tohle šablona neplatí!

ŽÁDNÝ DŮVOD K RADOSTI

Alexandr Sergejevič, mladý představený s přisnou tváří, sedí a civí do papíru. Vejde jeho zástupce Smirnov; zakašle, aby si ho jeho šéf všiml.

ALEXANDR SERGEJEVIČ: Okamžik! (Píše) Tak. Oč jde?

SMIRNOV: Jdu k vám Alexandře Sergejeviči, opět kvůli stejné věci: co budeme dělat se Zinou?

ALEXANDR SERGEJEVIČ: Jméno?

SMIRNOV: Přece Lastočkinová, Alexandře Sergejeviči.

ALEXANDR SERGEJEVIČ: Aha, Lastočkinová! To je přece jasné. Přišlo upozornění, a my jsme povinni přijmout opatření. Jestli pracuje dobře, jsme po-

vinni vyslovit jí poděkování, jestli špatně, dát jí důtku.

SMIRNOV: Vy přece víte, že Zina je dobrá pracovnice. Pouze v poslední době je nějak roztržitá, dělá spoustu chyb.

ALEXANDR SERGEJEVIČ: Tak co bychom si lámali hlavu? Jako dobré pracovníci jsme povinni vyslovit jí poděkování, a jako člověku, který dělá chyby — důtku.

SMIRNOV: Ale to nejde, Alexandře Sergejeviči! Mluvil jsem s ní...

ALEXANDR SERGEJEVIČ: (rozhněvaně ho přerušil) Ale vy s ní nejste povinen mluvit, soudruhu Smirnov! Vy s ní nejste v Parku kultury a oddechu, ale na pracovišti. Nemáte

si s ní co povídal! Svě názory máte předkládat písemně.

SMIRNOV: Ale ne, já s ní mluvil jako člověk s člověkem. Rozhodl jsem se dozvědět pravou příčinu. V poslední době je nějak vzrušená, citlivá. Hned je veselá, hned se rozpláče. Třeba jí trápí něco osobního? Je to mladá žena...

ALEXANDR SERGEJEVIČ: Co jí trápí — to nevím a nejsem povinen vědět. A vy, soudruhu Smirnov, máte prohnílou filosofii. Člověk, ať je to třeba ženská, je povinen přijít do práce v normálním stavu, bez pocitů a vzrušení, a odpracovat si své. V práci nikdo nic necítí a pracuje. Až přijde po práci domů, tak tam si může do-

přát citů podle libosti. Tady není rudý koutek, ale pracoviště. Tak je to, soudruhu Smirnov! (Zase se zavrtá do papíru)

SMIRNOV: (stojí, nerozhodně pokašlává) Alexandře Sergejeviči!

ALEXANDR SERGEJEVIČ: Okamžik! (Píše) Tak. Oč jde?

SMIRNOV: Alexandře Sergejeviči, neměl byste s ní promluvit sám?

ALEXANDR SERGEJEVIČ: S kým?

SMIRNOV: Se Zinou.

ALEXANDR SERGEJEVIČ: Jméno?

SMIRNOV: No přece Lastočkinová!

ALEXANDR SERGEJEVIČ: Aha,

Lastočkinová! Hm, soudruhu Smirnov, máte na starosti jednoho pracovníka a nevíte si s ním rady. Tak ať ke mně zajede! (Zahlobá se do papírů. Smirnov odejde. Vejde rozpačitě Zina. Nesměle se zastaví u stolu)

ALEXANDR SERGEJEVIČ: Okamžik (Píše) Tak. Oč jde?

ZINA: Volal jste mě?

ALEXANDR SERGEJEVIČ: Jméno?

ZINA: Lastočkinová.

ALEXANDR SERGEJEVIČ: Aha, Lastočkinová! Tak... Tak co, soudruško Lastočkinová, budeme pracovat, nebo se budeme zabývat pocity? Tak jak? (Pauza) Nu, proč mlčíte? Řekněte něco! Vysvětlete mi ty své... city.

ZINA: (je vzrušena) Alexandře Sergejeviči!

ALEXANDR SERGEJEVIČ: Tak.

ZINA: Už dávno jsem vám chtěla říct...

ALEXANDR SERGEJEVIČ: Tak.

ZINA: Že... že vás miluju!

ALEXANDR SERGEJEVIČ: Tak.

(Upustí papíry) Co-o?

ZINA: Dál už to v sobě nemůžu skrývat, Alexandře Sergeje-

viči! Já vás... já vás strašně miluju! (Pláče)

ALEXANDR SERGEJEVIČ: (zmateně) Tak. Soudruško Lastočkinová, co že tak najednou... v pracovní době... V pracovní době jste povinná...

ZINA: (vzlyká) Alexandře Sergejeviči, vzpomínáte si na vyjždku za město? Doprovodil jste mě tehdy domů...

ALEXANDR SERGEJEVIČ: Ano, konala se taková akce. Dostal jsem to na starost od odborové organizace. Zúčastnil jsem se.

ZINA: Byl jste takový milý ten večer. Snad jsem vám už tehdy řekla vše. Vy jste se na mne tak díval...

ALEXANDR SERGEJEVIČ: (se zděšením) Opravdu?

ZINA: Měl jste takové zvláštní oči. Zdálo se mi, že cítíte totéž, co já...

ALEXANDR SERGEJEVIČ: Ano? Pamatujete si to naprosto přesně? Zkrátka vy prohlašujete, že já cítím přesně totéž co vy. A vy cítíte, že mě milujete. A já tedy cítím, že miluju vás. Tak. Je to jasné! (V panice) Nu a co chcete?

ZINA: (dívá se překvapeně) Já?

ALEXANDR SERGEJEVIČ: Aha, nu ovšem, chápu! Tak si sedněte, vezměte si papír a pište.

ZINA: (rozpačitě) A co mám psát?

ALEXANDR SERGEJEVIČ: (ve stejném stavu) Nu... napište, co se s vámi stalo. Milujete? Tak tedy milujete. Jak k tomu došlo. Podíval jsem se na vás? Tedy — jak jsem se podíval. Jakýma očima. Z jakých důvodů. Rozumíte?

ZINA: (úplně zmatena) Alexandře Sergejeviči, já... já vám to už dávno napsala. Já se prostě bála. Tady to mám... (podává mu dopis)

ALEXANDR SERGEJEVIČ: (rozvěří dopis) „Drahý Alexandře Sergejeviči... To je pro mne?

(Zina a mlčky kývne) Když píšete mně, tak prosím vás udělejte v pravém horním rohu poznámku, na čí jméno jste dopis napsala. Tak. Teď je všechno v pořádku. Podpis tam je? No dobře. Můžete jít. A zkuste to bez pocitů. Zatím

jste povinná pracovat, a my to rozhodneme.

(Zina mlčky odejde. Vejde Smirnov)

SMIRNOV: Tak co, Alexandře Sergejeviči?

ALEXANDR SERGEJEVIČ: Jaképak „tak co“? Je třeba pracovat s lidmi, soudruhu Smirnov. Odpovídat na dotazy. Aby ke každému dokumentu byla přijata rozluce. Tady soudruška napsala žádost, a já jsem povinen na ni reagovat a odpovědět.

SMIRNOV: A jak jste se rozhodl, co s ní uděláte?

ALEXANDR SERGEJEVIČ: Jaké dlouhé úvahy? Ožením se s ní.

SMIRNOV: Vy? Se Zinou?

ALEXANDR SERGEJEVIČ: Jaká Zina? Jak se jmenuje?

SMIRNOV: Lastočkinová.

ALEXANDR SERGEJEVIČ: Nu ovšem! Lastočkinová. Jsem povinen reagovat na žádost.

SMIRNOV: Alexandře Sergejeviči! Blahopřejul já... Já jsem tak rád za vás!

ALEXANDR SERGEJEVIČ:

(suše) Soudruhu Smirnov, není proč se radovat. Tady je pracoviště.

NA SLUŽEBNÍ CESTĚ

ONA: Bože můj, Miškal jsi to skutečně ty?

ON: Zřejmě já...

ONA: Tebe bych ale nečekala! Jak ses sem dostal?

ON: Nedostal... Poslali mě sem... Na služební cestu. Řekl jsem si, že zajdu k tobě... Nevadí ti to?

ONA: Co je to za hloupou otázku! Výborně, že jsi zašel! Božínku! Neviděl jsem se nejmíň patnáct let, že?

ON: Patnáct let a tři měsíce...

ONA: Tak přesně si to pamatuješ? Tak si sedni a povídej.

ON: (vytáhne láhev) Tady jsem přinesl na připítí...

ONA: Výborně! Muž přijde, pak se navečeříme.

ON: Muž přijde? No, na to jsem nepomyslel...

ONA: Nač jsi nepomyslel?

ON: Že přijde muž... já jsem cizí člověk...

ONA: Jakýpak cizí? Vždyť jsme spolu chodili do školy.

ON: Tím spíš, že jsme chodili do školy. A kdyby jen to.

ONA: Nic jiného přece nebylo!

ON: Máš pravdu... Nic jiného nebylo. Jenže než to vysvětlíme... Radši půjdu.

ONA: Kam půjdeš?

ON: Na poštu. Pošlu telegram.

ONA: Víš, Miško, ty jsi pořád

stejný! Jen tak mimochodem, pro tuhle věčnou opatrnost jsem tě kdysi neměla moc ráda... Zkrátka, nikam nepůjdeš! Sedni si a povídej, jak žiješ. Zna sis opatřil?

ON: Prosím tě... To přece nejde — ráz dva, a obstarat si ženu. To se musí promyslet.

ONA: Tak ty pořád ještě přemýšlíš? Božínku, podívej se na sebe! Vždyť ti chybějí knoflíky!

ON: Nechybějí... Jenže je mám v kapse.

ONA: Tak výborně! Sundej kabát!

ON: Co tě napadá? Copak je to možné? Přijde muž, a já tu budu bez kabátu a bez telegramu...

ONA: Víš, my s mužem už nejsme v takových letech, abychom si něco vymýšleli. Sundej kabát, nebo se strašně rozlobím! (On svlékne kabát) Že někdo klepal? To bude můj manžel. Půjdu otevřít. Připrav zatím knoflíky. (Odejde)

ON: Panebože! (Poletuje v panice po pokoji. V chaotickém stavu s lahví a kabátem v ruce ho zastihnou Muž a Ona)

ONA: To je Miša — můj kamarád ze studí.

MUŽ: Velmi mě těší. Alexandr.

ONA: Seznamte se, já zatím připravím něco v kuchyni. (Odejde)

ON: V takovém stavu... Je to hloupé... Ani jsem se nestačil obléknout, a vy jste už tu.

MUŽ: Ale prosím vás, jen žádné ceremonie. Proč byste se měl stydět? Oba jsme muži...

ON: Ne, to neříkáte správně... Já tu nejsem jako muž... Já jsem... na služební cestě.

MUŽ: Jste tu dlouho?

ON: Od rána... Vlastně ne, u vás nejsem od rána. Ale tak, víte, jsem tu od rána.

MUŽ: Aha, už chápu.

ON: Ne, neříkejte, že chápete... Vy jste mě pochopil nesprávně...

MUŽ: Jak to nesprávně?

ON: No, ne tak, jak to bylo. A zatím to bylo úplně jinak...

Ale nemusí vás to znepokojovat...
MUŽ: Proč by mě to mělo znepokojovat?

ON: No, třeba jste si pomyslel... víno, kabát...

MUŽ: Promiňte, ale co s tím má společného víno a kabát?

ON: Ne... víno s tím nemá nic společného. Vidíte, ještě jsme ani nezačali pít. A pokud jde o kabát, tak si nemyslete...

MUŽ: Já si také nic nemyslím,

jen to, že vám bylo horko, a proto jste si svlékla sako.

ON: Ale ne, mně nebylo horko!

MUŽ: Nebylo? Tak proč jste si svlékla sako?

ON: Taky jsem si myslel, že bych si ho neměl svlékat... Bylo by to lepší...

MUŽ: Co by bylo lepší?

ON: Ale ne, nemyslete si... Já nechtěl. Ale když žena člověka nutí, tak to potom... Tak se to stalo...

MUŽ: Co se stalo?

ON: Však jsem si to také myslel, že vám to nebudete přjemné... Dokonce jsem ji upozornil, že třeba brzy přijдете... že se to nehodí...

MUŽ: Co že se nehodí?

ON: No že přijдете... a já... a ona... Ona na to řekla...

MUŽ: Co na to řekla?

ON: Ona řekla, že jste v takových letech, že už nic... Ale já s tím nemám nic společného...

MUŽ: Ne, ne, počkejte! Vy že s tím nemáte nic společného? Bez kabátů! A já „že už nic“? No to jsou mi pěkné věci! Ne, ne, musím mít jasno! (Jde za scénu, odkud je slyšet křik)

ON: Já to říkal, že bych měl napřed poslat telegram. (Hrouť se).

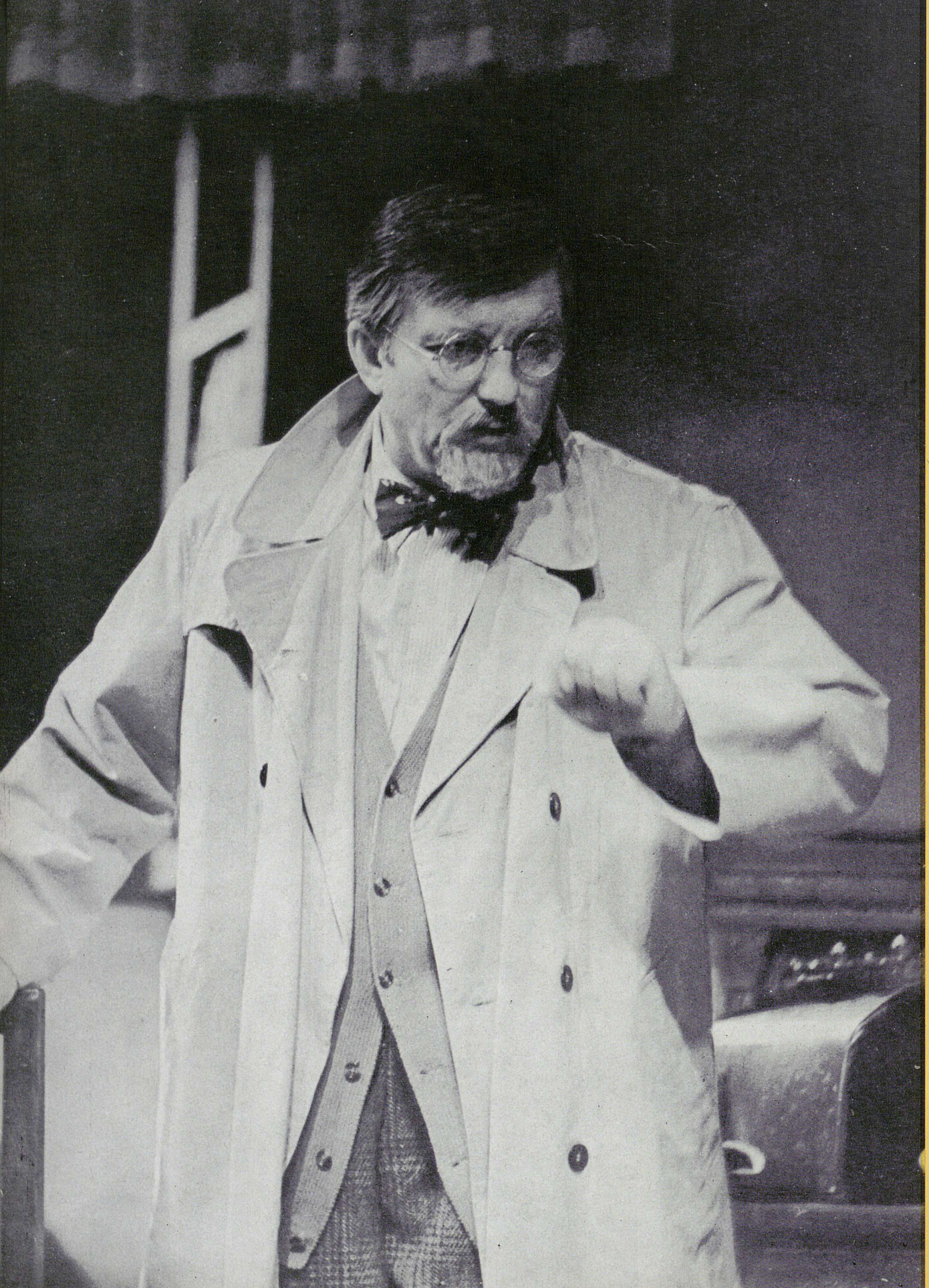
Na titulu Štollův záběr z hejnické inscenace Tylovy Paní Marjánky na národní přehlídce ve Vysokém nad Jizerou

Amatérská scéna, ročník XI (Ochotnické divadlo, ročník XX), číslo 1, leden 1974. Vydává ministerstvo kultury v nakladatelství Orbis, n. p., Praha 2, Vinohradská 46. — Redakce: Jiří Beneš (vedoucí redaktor), Pavel Bošek. — Grafická úprava: Nina Roháčová. — Technická redakce: Jana Zubíková. — Adresa redakce: 120 00 Praha 2, Vinohradská 2, telefon 221057. — Tiskne Státní tiskárna, n. p., závod 2, 120 00 Praha 2, Slezská 13. — Rozšiřuje Poštovní novinová služba, informace o předplatném podává a objednávky přijímá každá pošta i doručovatel. — Cena jednotlivého výtisku 4 Kčs. — © Nakladatelství Orbis, n. p., Praha 1974.

Nejoblíbenějšími typy pořadů varšavské televize jsou „Divadlo televize“ a stále častěji natáčené seriály. Jedním z nejnovějších je seriál, který se jmenuje „S. O. S.“. Hlavní role v něm vytvářejí dva známí polští herci D. Kowalska a W. Kowalski (na snímku). Hrdinou příběhu je novinář, který spolu s policií pomáhá odhalovat nejrůznější zločiny. — Na dolejší snímku polský režisér Andrzej Wajda při zkoušce Dostojevského „Běsů“ ve Słowackého divadle v Krakově

Július Pántik v roli Reinera v Zahradníkově hře Sóló pro bící (hodiny), kterou na ostravské přehlídce současných her uvedla činohra Slovenského národního divadla. Foto Jozef Vavro